

TRKE

Čičak trail Valter Trail

HIGHLANDER

Avantura života Od Alpa do dina

PENJANJE

**Slovenački dvojac
osvojio najviši
dimnjak u Evropi**

MARKET

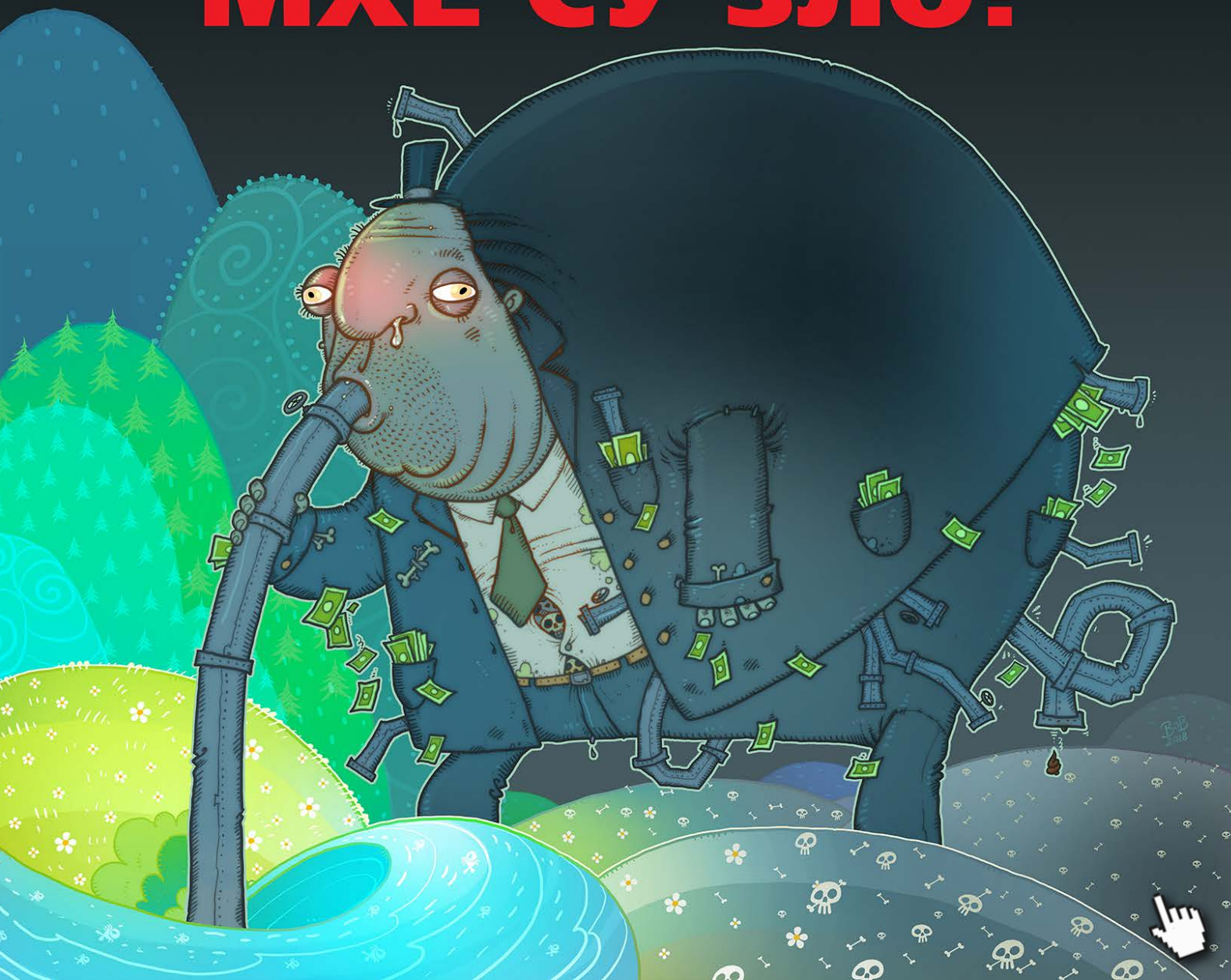
**Proleće/leto/jesen
Izbor za 2021. godinu**

**Vreće
za spavanje**

KO UBIJA REKU

UBIO JE RIBU, UBIIO JE ŠUMU,
UBIO JE PTICU, UBIIO JE PLANINU.
MIJE SU ZLO!

BESPLATNI OUTDOOR MAGAZIN / 20. mart 2021.

→ HIGHLANDER

22 HIGHLANDER

„HIGHLANDER - Avantura života” najavljuje „Od Alpa do dina: Globalni kalendar za 2021. godinu” Steknite novu perspektivu. Postanite HIGHLANDER!

38 Dvojac osvojio dimnjak

Janja Garnbret i Domen Škofic osvojili su dimnjak nekadašnje Elektrane Trbovlje - najviši u Evropi, koji dostiže čak 360 metara visine!

→ PENJANJE

62 Market - Vreće za spavanje Izbor za 2021. godinu

TRKA

26 Čičak trail
Planinarski polumaraton lige Srbije u planinskom trčanju PSS...

30 Održan drugi Valter Trail

Valter Trail je utrka proletera svih zemalja koju organizuje PD „Skakavac”...

PENJANJE

38 Dvojac osvojio dimnjak
Janja Garnbret

i Domen Škofic osvojili su dimnjak nekadašnje Elektrane Trbovlje - najviši u Evropi, koji dostiže čak 360 metara visine!

KES „ARMADILLO”

42 UIAA ICE CLIMBING WORLD CUP
Ruska planinarska asocijacija i UIAA uspele su da organizuju jedino svetsko prvenstvo u lednom penjanju u dve discipline...

AONS

50 Durmitor
Članovi Alpinističkog odseka Novi Sad sredinom februara bili su na Durmitoru...

58 Visočica

Na Visočicu stižemo 12. februara, kasno uveče, a već u subotu ujutru smo na skijama i uputili smo se ka vrhu Subar...

KURS

61 Zimski kurs KES „ARMADILLO”

LAVINOZNO

70 Neću da budem turistički radnik!

OUTDOOR

76 Outdoor novajlije u doba pandemije

EKOLOGIJA

80 Šume u zaštićenim područjima i na Fruškoj gori

Trudimo se strastveno da propadnemo barem (ne)dostojanstveno

SPELEOLOGIJA

86 Speleološka godina
Obeležavamo pedeset godina Akademskog speleološko-alpinističkog kluba...

TEHNIKE

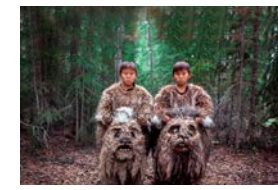
98 Via ferrata merdevine i mostići

PLANINARENJE

102 Zimske čari Suvobora
Mala ekipa na laganoj akciji EST-a na najistočnijoj valjevskoj planini...

PUTOVANJA

108 Neponovljiva atmosfera Jakutije
Pogledajte kako lokalni fotograf Aleksej Vasiljev prikazuje svakodnevicu najhladnijeg regiona u Rusiji.

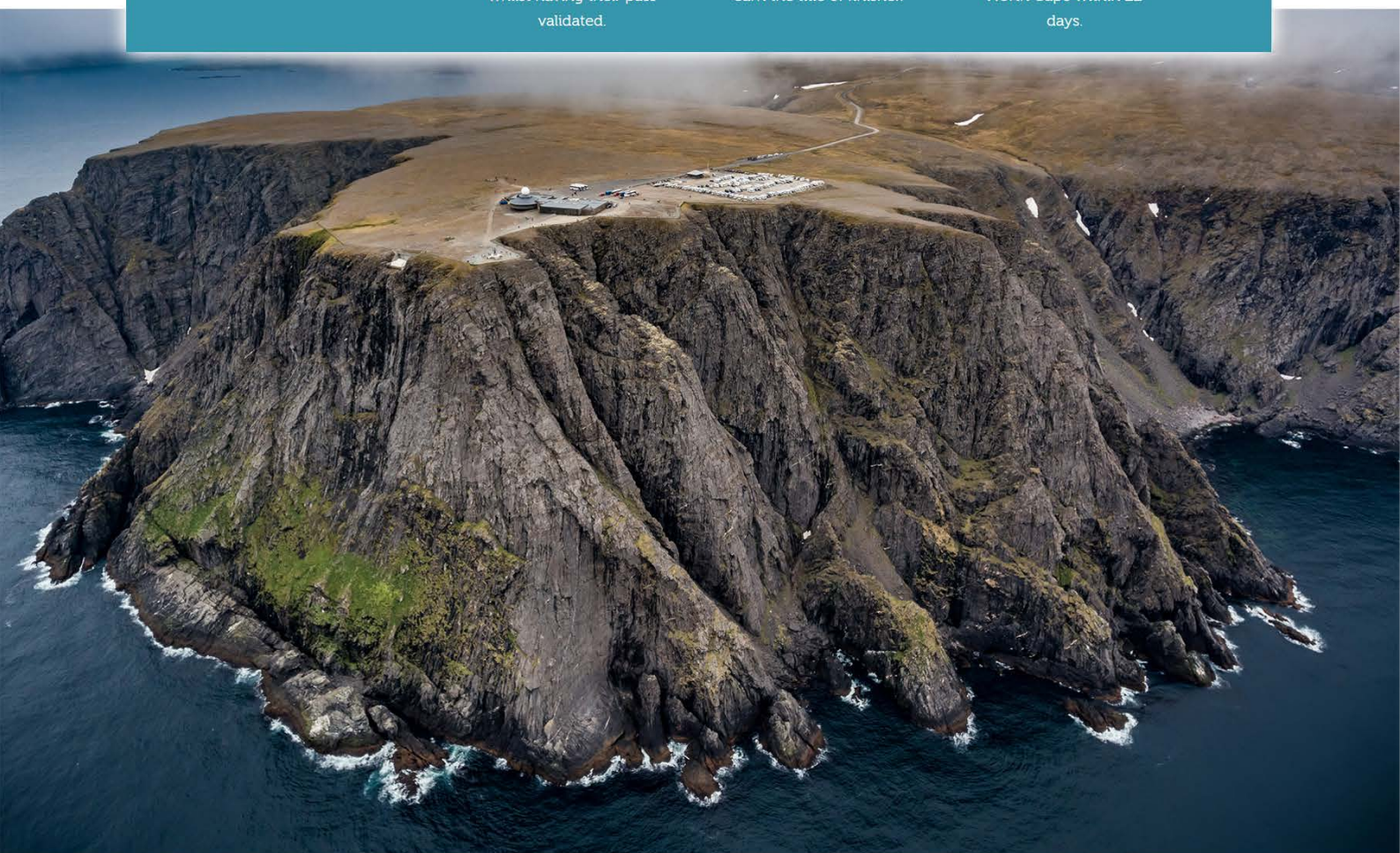

1 continent, 11 countries, 4000 km self supported with a legendary destination, the Arctic Circle! This is the NorthCape4000, the Ultracycling Bike Adventure.

FIXED ROUTE	GATES	UNSUPPORTED	TIME LIMIT
We traced 4000 km of timeless atmospheres, amazing landscapes and natural sceneries. All united, to the Great North.	There are 4 obligatory checkpoints or "Gates" where participants have to pass through. Here one can catch their breath whilst having their pass validated.	A legendary adventure requires legendary participants. No outside support whatsoever, total autonomy. You have to earn the title of finisher.	Experience the event and cover the distance in the time you want; however, to be a Finisher of Edition IV, you have to reach North Cape within 22 days.

www.northcape4000.com

Postanite
PATREON
podržite naš rad

DONIRAJ
PayPal

MOJA PLANETA 88 • mart 2021.
Besplatni outdoor magazin za aktivan život • PDF izdanje

Osnivač i izdavač:
Studio za dizajn „Smart Art“
Adresa redakcije:
Narodnog fronta 65, 21000 Novi Sad
Glavni i odgovorni urednik:
Jovan Jarić (jovanjaric@mojaplaneta.net)

Art direktor:
Office Talent
Prelom:
Studio za dizajn „Smart Art“
Fotografije:
Dreamstime, Pixabay, Studio za dizajn „Smart Art“
Advertajzing:
062/22-37-47

Izdanje je besplatno i distribuira se u PDF formatu, putem elektronske pošte. Stari brojevi se mogu downloadovati iz arhive sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
796.5

MOJA planeta [Elektronski izvor] : besplatni outdoor magazin za aktivan život / glavni urednik Jovan Jarić . -
Online izd.- Elektronski časopis . - 2010, br. 1 - . -
Mesečno . - Dostupno na <http://www.mojaplaneta.net>
ISSN 2217-3307
COBISS.SR-ID 255946503
Magazin upisan u Registar javnih glasila Srbije pod registarskim brojem:
DE: 000002

Izdavač zadržava sva prava. Svi autorski tekstovi, fotografije i ostali sadržaji objavljeni su uz odobrenje autora. Svi pisani i foto materijali u vlasništvu su Studija „Smart Art“ i autora. Kopiranje, dalja distribucija teksta (delimično ili u potpunosti) i fotografija u komercijalne svrhe zabranjena je u svim medijima bez pismene dozvole Studija „Smart Art“ i autora. Tekstovi i fotografije se objavljuju isključivo bez novčane naknade. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za sadržaj i istinitost reklamnih poruka i tekstova. Redakcija i izdavač ne odgovaraju za štamparske i nenamerne greške. Redakcija nije obavezna da vraća i odgovara na primljene rukopise, fotografije i elektronsku poštu.

ČITAJTE NAS PREKO SMARTPHONA

Naše novine takođe možete da čitate koristeći aplikaciju NOVINARNICA.NET (za android operativni sistem), a magazin potražite u kategoriji besplatne novine. Aplikaciju možete da skinete na sledećem direktnom linku:

DOSTUPNO U DIGITALNOM FORMATU
www.novinarica.net

SLEDEĆI BROJ MAGAZINA „MOJA PLANETA“ IZLAZI 20. MAJA 2021.

POTRAŽITENA:
www.mojaplaneta.net

Pronađite svoje mesto na planini

ADRESAR PLANINARSKIH DOMOVA
IZ CELOG REGIONA NA JEDNOM MESTU

Stare brojeve magazina „Moja planeta“ možete skinuti sa Internet adrese:
www.mojaplaneta.net
na linku ARHIVA

Bjelasica i Komovi, Nacionalni park „Biogradska Gora”

Razmer: 1:60.000

Format: 66 x 94 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti planina Bjelasica i Komovi prikazana je granica nacionalnog parka Biogradska Gora sa granicom zaštićenog područja. Na poledini karte date su turističke informacije sa fotografijama i tekstovi o planinama Bjelasici i Komovima, nacionalnom parku i gradovima Kolašin, Bijelo Polje, Mojkovac, Berane i Andrijevica, koji se nalaze na obodu planine Bjelasice.

Cena: 500 din. + PTT

Stara planina, park prirode

Razmer: 1:50.000

Format: 67 x 96 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti područja Stare planine i Pirota prikazano je područje parka prirode Stara planina sa granicama rezervata I i II stepena zaštite i lokacijama turističkog sadržaja. Na poledini karte date su fotografije i podaci na srpskom i engleskom jeziku o odlikama oblasti Stare planine, flori, faunu i vegetaciji ovog područja i turističkim objektima i izletištim. U prilogu je data karta područja parka prirode i turističke regije u sitnijoj razmeri.

Cena: 500 din. + PTT

Rajac, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:25.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Planinarsko turistička karta Rajca izrađena je u saradnji sa Planinarskim društvom „Pobeda” i na njoj je prikazano šire područje Rajca: od Ljiga na severu do Koštunica na jugu i od Struganika na zapadu do Boljkovca na istoku.

Cena: 500 din. + PTT

RADAN i okolne planine, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:50.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazano područje planine Radan planine i okolnih planina. Označeni su Đavolja varoš, Caričin grad i Prolom Banja sa turističkim objektima, stazama zdravlja i lovištima. Na poledini karte dati su osnovni podaci o prirodnoj i kulturnoj baštini i turističkim objektima na tom delu Srbije na srpskom i engleskom jeziku sa odgovarajućim fotografijama.

Cena: 500 din. + PTT

Suva planina i Svrlijske planine, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:55.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazana Suva planina i Svrlijske planine sa prirodnim i kulturnom baštinom, turističkim objektima i obeleženim planinarskim stazama. Na poledini karte se nalaze fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 500 din. + PTT

Valjevske planine, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:50.000

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Na karti je prikazano područje Valjevskih planina sa prirodnim i kulturnom baštinom i turističkim sadržajem. Na poledini karte date su fotografije sa odgovarajućim tekstom na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 500 din. + PTT

Divčibare, planinarsko turistička karta

Razmer: 1:6.500

Format: 96 x 67 cm

Format savijene: 12 x 23 cm

Opis: Karta je izrađena na ortofoto podlozi sa prikazom turističkog sadržaja, planinarskim stazama, označenim vidikovcima i dr. Na poledini karte dat je tekst sa fotografijama o turističkom sadržaju na srpskom i engleskom jeziku.

Cena: 500 din. + PTT

Stari Begej – Carska bara, specijalni rezervat prirode

Razmer: 1:25 000

Format: 80 x 62,5 cm

Format savijene: 10 x 21 cm

Opis: Na karti je prikazano područje SRP „Stari Begej” - Carska bara i ribnjaka Ečka. U prilogu su fotografije flore i faune. Na poledini su podaci o području rezervata i režimima zaštite, prirodnim i kulturno-istorijskim vrednostima područja i turističkom ponudom.

Cena: 500 din. + PTT

Vlasina, predeo izuzetnih odlika

Razmer: 1:30.000

Format: 97 x 96 cm

Format savijene: 12 x 22 cm

Opis: Karta prikazuje područje Vlasinskog jezera sa širim okruženjem, zaštićeno krajem 2005. godine kao predeo izuzetnih odlika „Vlasina” i kategorisano kao prirodno dobro od izuzetnog značaja za Srbiju. Na poledini karte dat je tekst na srpskom i engleskom jeziku sa podacima o ovom predelu.

Cena: 500 din. + PTT

Nacionalni park „Tara”

Razmer: 1:50.000

Format: 75 x 60 cm

Format savijene: 12 x 25 cm

Opis: Na planinarsko-turističkoj karti prikazano je područje NP „Tara” sa rezervatima prirode, planinarskim i pešačkim stazama i turističkim sadržajem. U prilogu su fotografije vrsta biljaka i životinja. Na poledini karte dati su plan grada Bajina Bašta i karta Šarganske osmice, kao i opisi turističkih izletišta.

Cena: 500 din. + PTT

EKolist

ISKREN PRIJATELJ PRIRODI I ČOVEKU

Tel/fax: 021/780 - 537
Mobil: 065/888-08-57
E-mail: ekolist@yahoo.com
www.ekolist.org

*Prodaja u pretplati

PLANINE I VRHOVI BALKANA

Autor: Tomica Delibašić

Knjiga je izašla u izdanju Službenog glasnika i Planinarskog saveza Srbije, a štampar je Službeni glasnik. Predstavlja sveobuhvatan opis planina sa teritorije Balkana. Obuhvata najviše planine Srbije, Crne Gore, Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Slovenije, Bugarske, Makedonije, Grčke i Albanije, ukupno 101 planinu. Obima je 688 strana, formata 28 cm, a sadrži 887 fotografija, sa tvrdim je povezom.

U uvodnom delu knjige između ostalog navodi se:

Priroda je večiti izvor i rezervoar života i obnovljive energije što se stalno rađa, traje pa nestaje, a ujedno vaskrsava novom snagom. Kao takva, priroda je večna i neuništiva. Ona je rezervoar nepresušnog života. Nigde kao u planini čovek nije tako blisko povezan sa takvom prirodom, kada

Maganik

Komovi

najbolje oseća preobražajnu moć njenih prostranstava. Nigde kao na planinskim vrhovima čovek nije bliži nebu, oblacima, vasioni, univerzumu, ujedno bliži drugom čoveku. Dah prirode čini ga kreplekim u stremljenjima, njegove zamisli čini ostvarivim, a želje uzvišenim. Čovek je deo prirode, njena čestica, i kao misaono biće nastoji da sve to shvati i prihvati, postajući čvršći i ujedno opušteniji, postojaniji i

realniji, u celini prirodniji. Planinski vrhovi streme visinama i zovu na svoje vidikovce, odakle se najviše vidi i bolje razume širina viđenog. Posetilac vrhova širi skućene vidike, shvatajući prirodno okruženje i ujedno životne vidokruge. Čovek tako u dodiru sa moćnom prirodom shvata snagu nedodirnutih prostranstava, kao i sebe, svoju ulogu i svoje moći u prirodi i planini posebno. Ići u planine znači biti u svojoj prirodi, tako ostati prirodan i deo iskonskog postojanja, dok planinarstvo postaje shvatanje o prirodi i čoveku u njoj. Knjiga će vas, pre svega svojim opisima, odvesti na zavidne vrhove Balkana, najviše vrhove pojedinih država, kao i brojne druge vrhove navedenih planina, prikazujući raskoš lepote planinskih predela. Cilj je propagiranje planinarske ideje i aktivnog načina boravka u prirodi. Knjiga se može nabaviti u knjižarama Službenog glasnika, knjižarama **Delfi**, **Službeni glasnik** i **Vulkan**, kao i online.

Tali

Udobne i vodonepropusne outdoor cipele proizvedene u Srbiji.

ČETIRI BOJE
MODEL KS-210
IMA VIBRAM ĐON

KS-210
6.399 din
~~7.999 din~~

KS-121
11.990 din
~~17.890 din~~

ČETIRI BOJE
MODEL KS-230
IMA VIBRAM ĐON

KS-230
7.999 din
~~11.250 din~~

KS-106
9.600 din
~~12.000 din~~

DVE BOJE

KS-160
8.990 din
~~12.000 din~~

WWW.KS-SAFETY.BIZ
WWW.FACEBOOK.COM/KSSAFETYSHOES

Hodali smo, planinarili, penjali se i testirali ove cipele za vas po suncu, snegu i kiši.
KS SHOES su definitivno najbolji odnos cene i kvaliteta kod nas.

KS Shoes

→ UKRATKO O...

U prethodnim brojevima Moje planete, objavili smo još neke zanimljive dugoprugaške planinarske staze.

U broju 86:

1. GR20, Francuska
2. Inka Trail, Peru
3. Pays Dogon, Mali
4. Everest bazni kamp, Nepal
5. Indijski Himalaji, Indija
6. Routeburn Track, Novi Zeland
7. Overland Track, Australija
8. The Narrows, USA
9. The Haute Route, Francuska-Švajcarska
10. Baltoro glečer & K2, Pakistan

U broju 87:

1. Via Alpina
2. Via Dinarica
3. Jordan Trail
4. Veliki Himalajski put
5. Te Araroa staza
6. Transkavkaski put
7. Kungsleden
8. Camino de Santiago
9. Apalački put
10. Pacific Crest Trail
11. Continental Divide
12. Drakensberg Grand Traverse
13. Shikoku hodočasnički put
14. Jugozapadni obalski put
15. Veliki patagonijski put

NAJBOLJI VIŠEDNEVNI TREKOVI NA SVETU

3. deo

1. Francuska - Italija - Švajcarska: Tura oko Mon Blana

Dužina: 170 km, 7-10 dana

Tura oko Mon Blana (TMB) verovatno je jedan od najpoznatijih trekova u Evropi. Kao što mu samo ime govori, okružuje najviši vrh zapadne Evrope, pokrivajući udaljenost od oko 170 kilometara i više od 10.000 m uspona. Nudi spektakularni pogled na Alpe: vrhove, lednike, morene i pašnjake. Staza prolazi kroz tri zemlje (Francuska, Švajcarska, Italija) i sedam dolina: dolinu Arve (ili Chamonix), Val Montjoie, ledenjačku dolinu, italijanski Val Veny i švajcarski Val Ferret, Val d'Arpette i Trient dolinu. Tradicionalno, TMB trekeri polaze iz mesta Les Houchesa u Francuskoj, a zatim prolaze kroz Les Contamines-Montjoie, Courmayeur, La Fouly, Champex, Le Tour i Chamonix-Mont-Blanc. No, nemorate da idete na turu na ovaj način, dostupne su zamenske rute za manje iskusne i / ili manje neustrašive planinare. Iako je najviša tačka TMB-a samo 2.665 m i dalje morate da budete fizički dovoljno sposobni za ovu akciju. Cela ruta traje oko deset dana, a sezona traje od juna do septembra. Pazite na nagle promene vremena!

2. Maroko: Atlas planine

Dužina: 250 kilometara, potrebno oko 3 nedelje, ali dostupne su i mnogo kraće staze. Postoji puno laganijih markiranih staza kojima je potrebno dva do osam dana, i obavezan je lokalni vodič. Visoki Atlas udaljen je oko sat i po vremena vožnje od Marakeša. Naziva se i „krovom Maroka“. To je planina na kojoj su manje iskusni dobrodošli, ali i oni kondiciono sposobniji mogu da imaju puno izazova. Pešači se najčešće od maja do septembra. Dolina Ourika do koje se lako dolazi iz Marakeša, nudi brojne mogućnosti pešačenja od Setti-Fatme: visoravan Timenkar (dva dana), uspon na planinu Tougroudane (3.320 m; tri dana) ili planinu na Toubkal (4.167 m; osam dana), putem Tachdirta, Imlila i utočišta Tazaghart (za vrlo iskusne). Za uspon na Jebel Toubkal najviši vrh Maroka, najlakši je način penjati se iz Imlila. Planinarenje traje dva dana i obavezan je vodič.

3. Nepal: Annapurna krug

Dužina: 200 kilometara, oko 12 dana

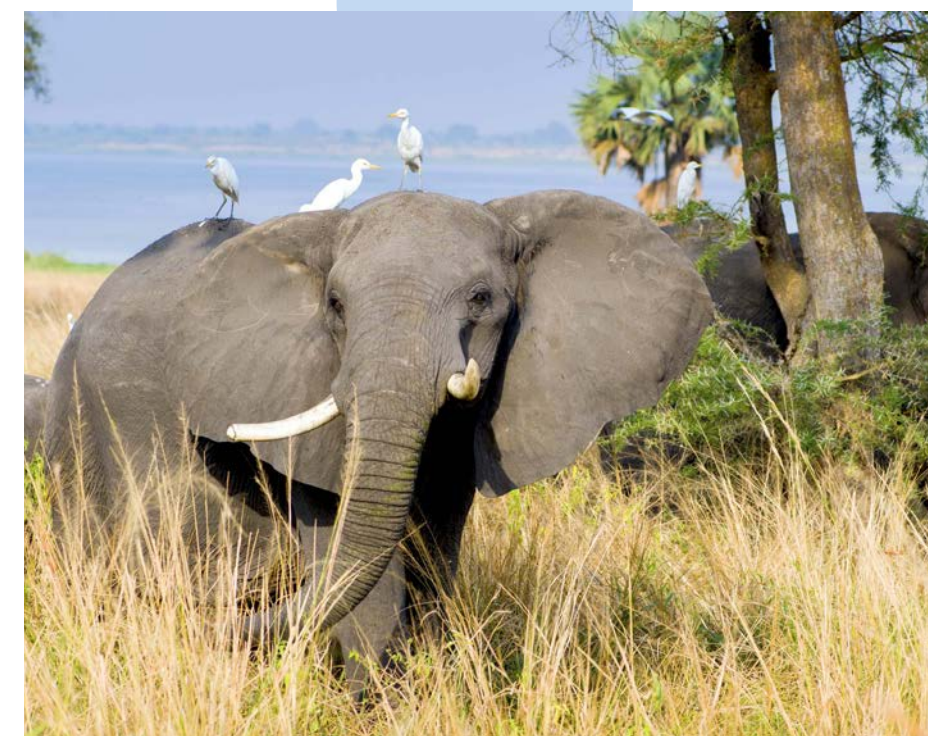
Annapurna masiv, koji je visok više od 8.000 m, vrlo je popularan u svetu trekinga. To je jedan od sjajnih i najpoznatijih klasika za planinare, koji vodi kroz veliku raznolikost okoline: tropske doline, pustinske krajolike, slapove, planine i još mnogo toga. Otkako je probijen put za vozila, više nije moguće pešačiti celu stazu, već se ona radi iz dve etape. Put od Besisahara do Muktinatha traje deset do dvanaest dana, a zatim se drugom etapom, od Muktinatha do Pokhare, vozi vozilom. Najviši prevoj je prevoj Thorong La na 5.416 m, koji zahteva da planinari budu u vrhunskoj telesnoj kondiciji. Prednost ovog putovanja: na delovima staze su hoteli, skloništa za bivake, restorani i gostionice. Nema velikih prepreka, a dosuptne su i alternative na stazi. Morate da imate nepalsku vizu. I pripazite na visinsku bolest!

4. Sudan-Uganda: Sir Samuel i Lady Florence Baker istorijski put

Dužina: 805 km

Ovaj istorijski put prati ekspediciju Sir Samuela i Lady Florence Baker's - prvih Evropljana, koji su bacili pogled na jezero Albert i nazvali ga po pokojnom suprugu kraljice Viktorije pre oko 150 godina. Počinje od Jube, u Južnom Sudanu, veći deo prolazi kroz Ugandu preko jezera Albert i pokriva prirodne lepote poput Murchison vodopada, koji se razbijaju u Nil padom od 43 metra koji odlazi dalje do jezera Victoria.

5. Italija: Veliki Italijanski put, Sentiero

Dužina: 6.166 km, oko osam meseci

Postoje duge i još duže staze. Sentiero je najbolje opisati kao „Grand”. To je interesantna i izazovna tura koja prelazi čitav alpski luk pre nego što se spusti niz apeninski lanac na Siciliju i konačno završi prema zapadu preko Tirenskog mora do Sardinije i Santa Tereze Gallure i drevnog grada Tibule. Ruta je osmišljena 1995. godine, događajem „Walk Italy”. Sa veoma raznolikim terenom i velikim udaljenostima sa pešačenjem i planinarenjem, potrebno je veliko planiranje i otprilike osam meseci da se pređe cela staza.

6. Turska: Lucianov put

Dužina: 500 km, 1 mesec

Da li volite pešačenje uz more? Lucianov put dug je nešto više od 500 km, od Fethiyea do Antalije. Isplanirajte dobro mesec dana hoda kako biste prešli celu rutu, ali naravno, ništa vas ne sprečava da hodate samo jedan deo staze. Lepe plaže na početku, planine na kraju, kanjoni, pećine i arheološka nalazišta između njih, a ni jedan deo staze nije daleko od mora. Stazu je obeležila strastvena engleska planinarka Kate Clow, koja je objavila knjigu "The Lycian Way". Markacije nisu uvek dosledne, zbog promena na terenu, a neki delovi mogu da budu opasni, pa je bolje da na ovo pešačenje ne idete sami. Preporučuje se ići na jesen, da biste izbegli vruće vreme, možete da koristite gostionice, hotele i restorane koji se lako uočavaju sa staze. Ako želite zahtevniju akciju, spakujte svoj šator i krenite rutom koja ide severno pored Kalea. Označene staze mogu da budu vodilja za mnogo duži boravak u nekoliko etapa za uživanje na različitim plažama sa pogledom na tirkizne vode Mediterana. Početnici planinari mogu da kombinuju deo ove staze sa krstarenjem brodom od tri do četiri dana.

8. USA: Oregon pustinjski put

Dužina: 1.287 km

Visoka pustinja Oregon je uzbudljivo i surovo borilište u kojem možete da testirate svoje sposobnosti. Put se sastoji od puno kraćih staza, istorijskih železničkih koridora i delova divljine za avanturiste ili „grmlje“, kako taj deo zovu ljubitelji planinarenja.

Staza nije za neiskusne, jer je mesto izolovano i oskudica vode na dugim deonicama predstavlja ozbiljan izazov, koji zahteva značajna pomoćna sredstva. Ali nije sve pustoš. Krajolik ima tihu lepotu koja cveta gde god ima barem malo vlage. Dok hodate, čini vam se da se zabačeni kanjoni Owyhee crvene stene, raspadaju pred vama.

9. Panama: Trans Panama Trejl

Dužina: 800 km, oko tri meseca

Svako ko je planinario u tropskim krajevima zna da je to hodanje u teškim uslovima.

Čekaju vas puno znoja, guste džungle, rojevi komaraca i brojna druga krvopijska bića i to je pre nego što uopšte započnete ovo putovanje dužine od 500 kilometara. Ali nagrada su veća, što je teži izazov.

Ova staza kroz Panamu vodi planinare od granice sa Kolumbijom do Kostarike sa usputnim kontaktima sa udaljenim autohtonim plemenima Kune i Embere. Planinari će imati priliku i da kanuom prelaze rečne rukavce prekrivene bujnom prašumom i da istraže staze koje su konkvistadori urezali pre 600 godina. Celu stazu je u skorije vreme mapirao Rick Morales, koji ju je i sam prešao za nešto više od tri meseca.

7. Tanzania: Kilimandžaro

Dužina: između 40 km i 65 km, 6-10 dana

Ovo je izazovan pohod za fizički spremne ljude, ali na odgovoran način. Staza je otvorena je za sve, pod uslovom da ste u dobrom fizičkom i respiratornom stanju. I s dobrim razlogom: Vrh Afrike uzdiže se na 5.892 m od početne nadmorske visine od 1.800 m. Fantastična panorama sa vrha biće nagrada za sav vaš trud. Na planinu vodi pet glavnih ruta, uključujući put Marangu (najlakši i najprometniji), put Machame (malo teži, ali lepši), put Umbwe (bez gužve i divlji), put Mweka (strmo i brzo) i put visoravni Shira (koji je jako lep, ali ne dolazi do vrha). Za park Kilimandžaro plaća se ulaz, obezbeđeni su vodič i nosači i trening za uspon je obavezan. Jul, avgust i septembar su najprometniji meseci, a predlažemo januar i februar za suvo vreme i manje ljudi. Kišni meseci se ne preporučuju. Tempo je prilično intenzivno. Potrebno je šest dana hoda, četiri do sedam sati dnevno, da bi se stiglo do vrha ovog impresivnog tanzanijskog vulkana, koji je vidljiv sve do Kenije.

10. Japan: Hokkaido trejl

Dužina: 4.585 km, oko sedam meseci

Japan mu dođe nešto kao raj za pešačenje na duge staze i dom je pet od deset najdužih svetskih staza.

Hokkaido trejl je najduži u Japanu i ide preko snežnika, šume, potoka i termalnih vrela i vulkanske planine Hokkaido.

Najsevernije japansko ostrvo je otprilike veličine Austrije, s kratkim blagim letima i dugim, hladnim zimama. Kompletna tura traje sedam meseci i najbolje je podeliti u dve etape.

HIGHLANDER

„HIGHLANDER – Avantura života“ najavljuje „Od Alpa do dina: Globalni kalendar za 2021. godinu“
Steknite novu perspektivu. Postanite HIGHLANDER!

S radošću objavljujemo da je „HIGHLANDER – Avantura života“, najveći serijal planinarskih događaja na duge staze na svetu, postao međukontinentalni događaj! U 2021. godini biće održan u 15 zemalja sveta, među kojima je i Srbija. HIGHLANDER Stara planina koji je prvobitno bio planiran za 2020. godinu, odložen je za jun 2021. godine, ali je sve to samo dodatno podgrejalo maštu avanturistima širom sveta koji s nestrpljenjem očekuju da se otisnu kroz divlju lepotu planine na kojoj se rađaju gorštaci.

Planinarski događaji HIGHLANDER 2021. održaće se u Hrvatskoj, Španiji, Crnoj Gori, Austriji, Grčkoj, Saudijskoj Arabiji, Srbiji, Portugaliji, Sloveniji, Rusiji, Bosni i Hercegovini, Ujedinjenim Arapskim Emiratima, Severnoj Makedoniji, Egiptu i Maroku.

Vodeći planinarski serijal sa preko 20 događaja u 15 zemalja sveta, HIGHLANDER predstavlja vrhunsko planinarsko iskustvo za sve ljubitelje prirode širom sveta. HIGHLANDER nudi brojne rute formata 100/50/25 kilometara tokom 5/3/1 dana. Misija HIGHLANDER-a je da poveže ljude sa planinama na održiv način i u skladu sa etikom „Ne ostavljaj nikakav trag iza sebe“.

Predstavljajući globalni kalendar HIGHLANDER 2021, izvršni direktor HIGHLANDER-a, Jurica Bara, rekao je: „Imamo puno uzbudljivih vesti za plani-

nare širom sveta, kako postojeće tako i buduće HIGHLANDER-e. Trenutno se HIGHLANDER događaji prostiru na 15 zemalja širom sveta, a ukupno čine preko 1.500 km senzacionalnih staza kroz nacionalne parkove koji oduzimaju dah, duž prelepih jezera i vijugavih reka - a sada čak i u pustinji! Od februara do novembra, od Alpa do Sahare, HIGHLANDER će pružiti vrhunsko planinarsko iskustvo za sve ljubitelje prirode širom sveta. HIGHLANDER je prilika za brigu o sebi i povezivanje sa prirodom kao jednostavan, ali efikasan put do čovekovog blagostanja. Probajte i sami!“

HIGHLANDER STARA PLANINA – MESTO RAĐANJA GORŠTAKA

HIGHLANDER stiže i na Staru planinu od 12. do 16. juna 2021. godine. Živeći životom pravih gorštaka, tokom tih pet dana učesnici i učesnice će prelaziti trasu dugu 100 kilometara sa visinskim usponom na 4.068 metara. Spektakularni planinski pejzaži, miks divlje, netaknute i prelepe prirode, reke, vodopadi i kamena sela, čine Staru planinu idealnim ambijentom za ovu avanturu života.

Ukoliko vam se učini da je 100 kilometara ipak preveliki zalogaj za vas, pripremamo i ediciju HIGHLANDER55. U pitanju je trasa od 46 kilometara koju je

potrebno prepešačiti za tri dana. HIGHLANDER55 je prilika da testirate svoje fizičke, mentalne, duhovne i emocionalne granice u sigurnom i prijateljskom okruženju. HIGHLANDER55 održaće se od 12. do 14. juna 2021.

Događaj koji je s nestrpljenjem očekivan u 2020. godini, zbog globalne zdravstvene situacije odložen je za 2021. godinu. Međutim, to odlaganje je samo pojačalo želju avanturista da se upoznaju sa Starom planinom, ali i motivaciju organizatora da naprave nsvakidašnji događaj koji jeste vredan čekanja. Osim međunarodnih učesnika/ca, prvi HIGHLANDER u Srbiji trebalo bi da okupi domaće ljubitelje planinarenja i sličnih outdoor aktivnosti, a sve u cilju pro-

movisanja aktivnih životnih stilova, razvoja planinskog turizma i ekološki odgovornog ponašanja.

Više je razloga zbog kojih je Stara planina odabrana kao lokacija za prvi HIGHLANDER u Srbiji. Reljefne osobine Stare planine, njen geodiverzitet i biodiverzitet čine je idealnim mestom za jednu ovakvu avanturu. Pre svega, reč je o najvećoj planini u istočnoj Srbiji koja je za mnoge još uvek misterija. Na Staroj planini smenjuju se pejzaži prelepih krajolika i surove, divlje, kamenite prirode. A upravo je ta priroda čini idealnom za ovu vrstu događaja. Ne treba zaboraviti da se na ovoj planini još neguje duh vremena kada se živelo u skladu sa prirodom, tako da će učesnici/ce zaista imati pun ugođaj i u sebi probuditi pravi gorštački duh.

Start avanture je Babin Zub, odakle će učesnici/ce krenuti put Beleđa, ka selu Dojkinci, a potom preko Arbanaškog kladenca i Zavojskog jezera završiti avanturu u selu Temska nedaleko od Pirota. Bilo da prelaze preko nepristupačnih terena, kamenih zabačenih sela, čistih i prozirnih reka ili vodopada, prostranih zelenih pašnjaka kojima se ne nazire kraj, sigurni smo da će učesnici/ce HIGHLANDER avanture uživati u svakom koraku. Staze kojima će se kretati neće biti preterano teške i ne zahtevaju veliko planinarsko iskustvo, ali je dobra fizička kondicija ipak neophodna.

„HIGHLANDER je zdrava i zelena avantura koja učesniku/ci omogućava da bude fizički aktivan/na, da se kroz pet dana priseti kako je živeti u skladu

sa prirodom i po njenim zakonima, da doživi i oseti planinu i razvija svoje duhovne potencijale. Iskustvo koje će učesnici/ce doživeti na stazi će zaista obogatiti njihove živote, naučiće puno o sebi i prirodi. Posle ovakvih tura, ništa više nije isto jer čovek nakon stapanja sa prirodom postaje preporođen. Meni je Stara planina zaista asocijacija na majku prirodu - zelena prostranstva i pašnjaci, prastari četinari, bogatstvo vode, čarobno šuštanje vodopada, miris lekovitog bilja i ukus hleba iz staroplaninske crepulje. Lepota prirode vrlo brzo očara posetioca, ali njena divlja strana nas vrlo brzo podsetiti da je samo promena konstantna i da moramo da jačamo i radimo na sebi svakog dana. To su najbolje osetili staroplaninci, Gorštaci koji su se suočili sa svim izazovima koje ovakva priroda donosi. Tek u kontaktu sa poslednjim čuvarima planine, u selu Dojkinci i Gostuši, učesnici/ce će upoznati dušu Stare planine, naboranu, ali strastvenu i ponosnu na svoje poreklo i ognjište. HIGHLANDER će nam od 12. do 16. juna pokazati zašto je ovo mesto na kome se rađaju Groštaci” - kaže Jelena Đorđević iz pirotke organizacije Avanturistička mreža koja je jedan od suorganizatora ovog događaja.

ZA KOGA JE HIGHLANDER STARA PLANINA?

U ovoj jedinstvenoj avanturi HIGHLANDER može biti svako bez obzira na pol, obrazovanje ili profesiju, bitno je da voli prirodu, putovanje i izazov. Učesnici/ce moraju imati minimum 18 godina, dok oni mlađi

mogu učestvovati jedino u pratnji roditelja/statelja. Možete učestvovati sami/e, u paru ili u grupi. HIGHLANDER je idealna prilika za lični izazov ali i za razvoj poverenja i odnosa u vašem timu. Ova planinarska avantura pogodna je i za kućne ljubimce.

Učesnici/ce će na leđima nositi rančeve sa potrebnom opremom kao što su šator, vreća za spavanje, odeća, pribor za pripremu jela, lampe, šibice, kompas i sve ostalo što je neophodno za boravak u prirodi. Hranu i vodu tokom svih pet dana obezbediće organizator. Osim avanturističkog dela koji podrazumeva pešačenje i snalaženje u prirodi, HIGHLANDER nudi i prateće sadržaje poput zabave, joge i meditacije i upoznavanja kulturnog nasleđa tog kraja.

HIGHLANDER Stara planina 2021. organizuju Kamper planet d.o.o Novi Sad i udruženje Kreativni aktiv novih avantura (KANA), uz suorganizaciju i podršku lokalnih organizacija iz Pirota među kojima su Avanturistička mreža, Skyteam, Turistička organizacija Pirota i JP „Srbija Šume”.

HIGHLANDER je prvi put organizovan 2017. godine u Hrvatskoj. Za kratko vreme prerastao je u seriju planinarskih događaja na duge staze koji promovišu zdrav životni stil, očuvanje životne sredine i planinarenje, a sve je to dobilo novi značaj u ovim izazovnim vremenima. Dobrobit ljudi i ponovno povezivanje sa prirodom su srž filozofije HIGHLANDER-a. HIGHLANDER nastoji da postane sinonim za očuvanje životne sredine i unapređenje planinarenja, kako lokalno tako i globalno. ■

Čičak trail

Planinarski polumaraton lige Srbije
u planinskom trčanju PSS...

Prva trka sezone u planinskom trčanju Planinarskog saveza Srbije održana je u nedelju, 7. marta, na padinama Višnjice. Tehnička organizacija je pripala PSK „Balkan” iz Beograda i oni su svoj posao odradili sjajno. Pripreme za trku obeležila je neizvesnost oko samog održavanja zbog loše epidemiološke situacije u zemlji. Napokon smo odahnuli kada smo od Kriznog štaba dobili „Zeleno svetlo” dva dana pred trku. Ali morali smo se prilagoditi i reagovati na mere koje je donela Vlada Srbije u borbi protiv covid -19, pa su mnoge planirane aktivnosti u vezi trke odložene za bolja vremena.

Dan trke je osvanuo kao nagrada za sve naše napore. Vremenske prilike idealne, a veliki broj trkača iz cele zemlje se sjatio ka Višnjici. Sve je funkcionisalo besprekorno, uz poštovanje procedure higijensko-epidemioloških mera. Na startu trke planinarskog polumaratona pojavilo se 143 takmičara, od 152 prijavljena. Čak 108 takmičara PSS-a. Svi su finiširali. Trakački dan je upotpunila trka na 12 kilometara koja je startovala pola sata pre glavne i na kojoj je učešće uzelo 123 takmičara.

Dobili smo pobednike u ekipnoj i pojedinačnim konkurencijama u seniorskoj i kadetskoj kategoriji u plasmanu Planinarskog saveza Srbije.

Zahvaljujemo se svim učesnicima za poštovanje i primenu svih propisanih mera. Hvala PSK „Balkan” na odlično odradjenom poslu, kao i vlasnicima restorana „Dunavska terasa” i sveštenstvu Crkve Svetog Nikole

u Višnjici, Gorskoj službi spasavanja, Domu zdravlja u Višnjici i meštanima Višnjice, a najveća zahvalnost ide volonterima PSK „Bakan” na čelu s Milanom Arsić.

VLADISLAV CENIĆ,
PREDSEDNIK KPLT

Sokolov put

Podijumi izgledaju ovako, a plasmane svih možete naci na sajtu PSS i <https://runtrace.net/#cicak2021>

Ekipno:

1. PK „Železničar”, Indija
2. PSK „Pobeda”, Beograd
3. PK „Tara Bajina”, Bašta

Žene:

1. Ivana Živković, PSK „Balkan”, Beograd
2. Suzana Aćimović Đumić, PK „Železničar”, Indija
3. Sanja Gortva PSD „Železničar”, Novi Sad

Muškarci:

1. Aleksa Petković, PK „Tara”, Bajina Bašta
2. Nikola Ilić, PSK „Pobeda”, Beograd
3. Srđan Mate, PSK „Pobeda”, Beograd

Kadeti PSS 23 km:

1. Viktor Prčić, PSK „Spartak”, Subotica
2. Vuk Todorović, PSK „Balkan”, Beograd

Kadetkinje 12 km:

1. Sofija Marković
2. Lea Lazarević, „Tribe”, Beograd
3. Petra Lazarević, „Tribe”, Beograd

Kadeti 12 km:

1. Darko Mihajlović
2. Lazar Tofilović

Održan drugi Valter Trail

Valter Trail je utrka koju organizuje PD „Skakavac“. To je trka proletera svih zemalja. Staza utrke se kreće rutom Igmanskog marša, kojom se Prva proleterska brigada krajem januara 1942. godine sa Romanije prebacila na oslobođene teritorije...

U organizaciji Planinarskog društva Skakavac danas je održan 2. Valter Trail - BH Telecom. Staza Valter Traila bila je izuzetno teška i dužine 13,55 kilometara sa visinskom razlikom od 673 metara. Ova staza, koja je išla dijelom rute Igmanskog marša preko brda Motka i Grabljivih njiva je bila utrka za hrabre i odvažne.

Start i cilj utrke je bio ispred Planinarskog doma „Motka“ u Vogošći, odakle su učesnici trčali na vrh brda Motka i kružnom stazom kroz Radića potok vraćali nazad.

Utrku je otvorila Savannah Thomas Arrigo, direktorica programskog ureda USAID-a u BiH, koja je naglasila da je USAID pokrenuo projekt razvoja održivog turizma u Bosni i Hercegovini, a čiji je podsticanje opšteg ekonomskog rasta zasnovanog na turizmu i promovisanje društvenog sklada, oslanjajući se na bogato kulturno naslijeđe i prepoznatljivu prirodu BiH.

Nagrade najuspješnijim trkačicama i trkačima je dodijelio Samir Avdić, ministar kulture i sporta Kantona Sarajevo. U muškoj konkurenciji prvi kroz cilj je

prošao prošlogodišnji pobjednik Džemal Jašarević, drugi Zaim Šuman, a treće mjesto dijele Neven Cicović i Nikola Cuić.

U ženskoj konkurenciji prva je bila Alma Alijagić, druga Zoe Humel, a teča Naida Avdić. Pobjednici i pobjednice su dobili vrijedne nagrade koje su obezbijedili BH Telecom, LG i ostali pokrovitelji utrke.

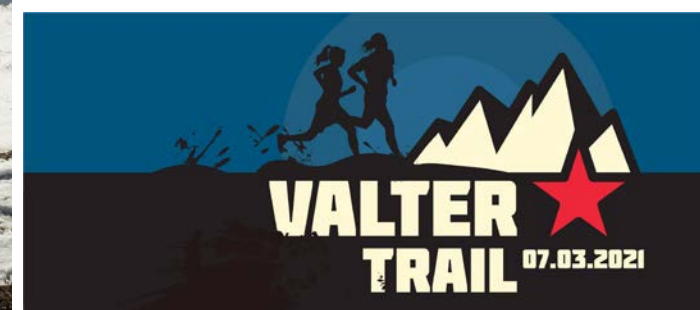
Ovogodišnji Valter Trail – BH Telecom se organizuje uz podršku Ministarstva kulture i sporta KS i Općine Vogošća.

Amir Bašić, predsjednik PD „Skakavac“, rekao je da ovo društvo planira veliki broj aktivnosti u ovoj godini te je pozvao sve one koji vole prirodu i fizičku aktivnost da se pridruže društvu.

PD „Skakavac“

Više informacija o Planinarskom društvu „Skakavac“ je dostupno putem web stranice:
<https://www.pdskakavac.ba>
FACEBOOK STRANICE i INSTAGRAM PROFILA.

Generalni sponzor

PHILIPS

PHILIPS Ultra Trail z razgledi
5. 11. - 7. 11. 2021

šotori in hale
OGIS
RIO
 more
BOROTALCO
BIG BANG
PETZL
SANTOMAS
MAGNESIUM
Diasporal
Garofalo
IN INVERSE
triglav
SAVA
 HOTELS & RESORTS

OBALA TRAIL

Občina - Comune di
IZOLA-ISOLA
 MESTNA OBČINA KOPER
 COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

OBČINA PIRAN
 COMUNE DI PIRANO

ITRA INTERNATIONAL
 TRAIL RUNNING
 ASSOCIATION
 MEMBER

OBALA ULTRA TRAIL

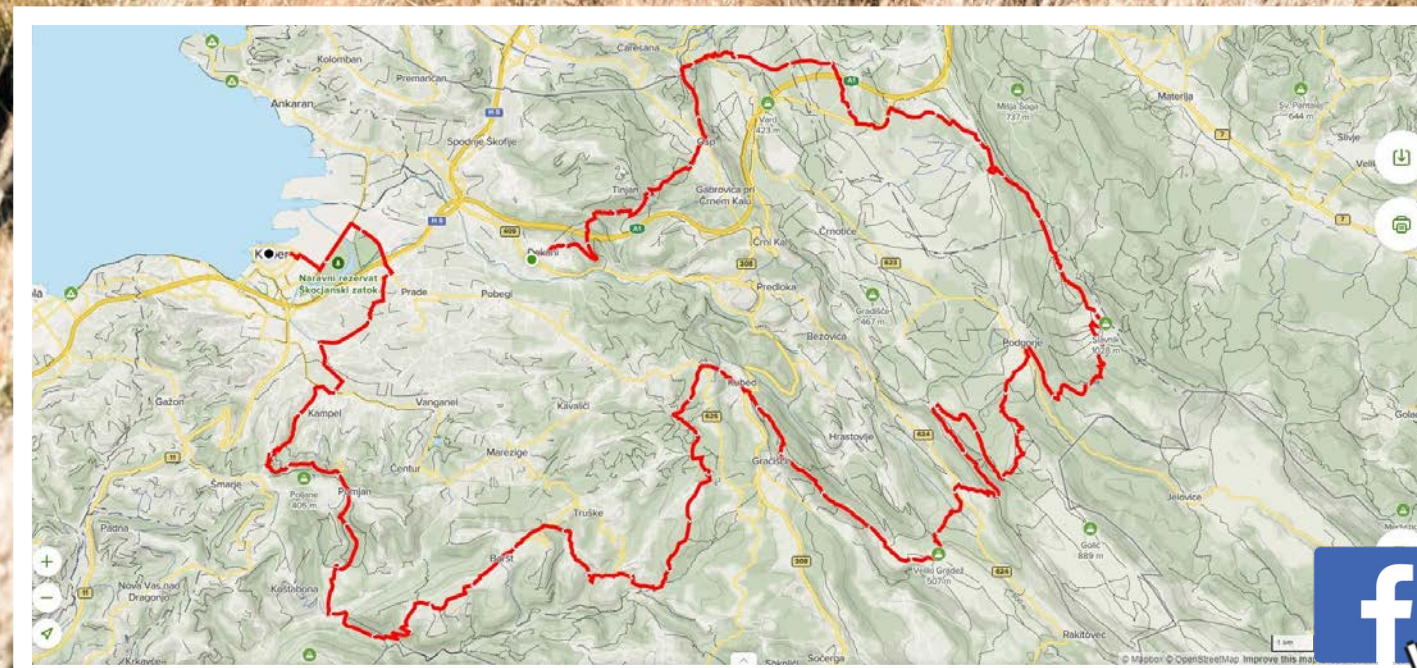
87 km/6.11.2021.

TRAIL: Dekani-Tinjan-Osp-Sucerb-Petrinje-Prešnica-Slavinik-Podgorje-Kojnik-Brežec-Zazid-Veliki Gradež-Kuk-Lačna-Kubed-Popetre-Trsek-Truške-Boršt-Labor-dolina Dragonje-Pomjan-Kampel-Šalara-Prade-Titov trg.

REGISTRATION FEE

until 30.04.2021: 85 €,
 01.05. – 31.08.2021: 95 €,
 01.09. – 15.10.2021: 105 €,

TIME LIMIT: 21h

NOTES:

In accordance with point 12 of Article 42 of the ZDDV-1, VAT is not charged in the application fee.

All applicants receive:

- Quality Craft T-shirt
- Purse, eco water pot, sponsors' accessories..., start number with chip, personalized for the first 700 registered
- Refreshments along the route (refreshments with drinks and/or food)
- Voucher for a hot meal and a drink at the finishing line
- Voucher for the pasta party event on Friday
- Free attendance at the concert on Saturday
- Wine tasting on Saturday after the match
- Medals

BE UNIQUE!
21/22 AUGUST

Pirin Ultra

Run like no other

THE RACE PIRIN ULTRA IS A MOUNTAIN ULTRAMARATHON HELD IN THE HEART OF PIRIN NATIONAL PARK. THE PARK IS PART OF UNESCO WORLD HERITAGE LIST AND IT OFFERS EXTREMELY SUITABLE TERRAIN FOR SKYRUNNING, AS WELL AS AMAZING, BREATHTAKING VIEWS. THE FIRST EDITION OF THE RACE TOOK PLACE IN SEPTEMBER 2016. THREE YEARS AFTER, THE RACE BECAME PART OF THE WORLD SKYRUNNING SERIES. IN 2018 THE 66K ROUTE WAS PART OF THE SKYRUNNER® WORLD SERIES. IN 2019 THE RACE ALREADY HAS THREE ROUTES, AND AGAIN THE 66K IS PART OF THE SKYRUNNING WORLD SERIES AND THE NEW, THIRD ROUTE HAS A LENGTH OF 38K. THE FIFTH EDITION OF PIRIN ULTRA WILL TAKE PLACE FROM THE 10TH TO THE 12TH OF SEPTEMBER 2021. ONCE MORE THE PARTICIPANTS WILL HAVE THREE ROUTES TO CHOOSE FROM. FOLLOWING THE TRADITION, ROUTE A WILL BE 160K, THE SECOND ONE – ROUTE B WILL OFFER 66K PURE MOUNTAIN TERRAIN AND ROUTE C, WITH A LENGTH OF 38K, NOW HAS THE NAME PIRIN EXTREME AND WILL BE PART OF THE SKYRUNNER® WORLD SERIES.

FACEBOOK EVENT

DATES: 10TH - 12TH OF SEPTEMBER 2021.

ROUTES: A – 160KM, B – 66KM, C – 38K.

START AND FINISH OF THE RACE: BANSKO TOWN

MARKING – GPS TRACK, AVAILABLE MARKING IN “PIRIN” NATIONAL PARK, TOURIST MAP, ADDITIONAL MARKING FROM THE RACE.

KEEPING TRACK OF THE RUNNERS – GPS TRACKING SYSTEM LOGGATOR.

SAFETY – MANDATORY PROVIDED INSURANCE, HELICOPTER ASSISTANCE. FOR MORE DETAILS – VISIT THE “REGULATION” AND “ROUTES” SECTIONS

. PENJANJE

PENJANJE

PHOTOS BY JAKOB SCHWEIGHOFER RED BULL

Slovenački dvojac osvojio najviši dimnjak u Evropi

*Janja Garnbret i Domen Škofic osvojili su najviši
dimnjak u Evropi, koji dostiže čak 360 metara visine!*

Dimnjak nekadašnje Elektrane Trbovlje slao je dim svom komšiluku na visini od 360 metara. Više nije u funkciji, a dvoje vodećih penjača sveta, Janja Garnbret i Domen Škofic rešili su da se suoče sa najvećim izazovom i najvišim dimnjakom u Evropi, koji se nalazi u njihovoj rodnoj Sloveniji... Ali penjanje nije teklo glatko. Motivisali su se međusobno i bodrili. U trenucima se gubila snaga, a povremeni pad zaustavljala je sajla.

Rutu su osmislili specijalisti za penjanje i IFCS rute, Katja Vidmar i Simon Margon. Na putanji je bilo 13 polja koja su bili izazov, a najteži deo je bio na 257 metara visine.

Put u nepoznato trajao je skoro 12 sati, pao je mrak, a za Janju Garnbret, bio je to prvi pokušaj multi-pitch uspona, priznala je da se plašila. „Bila sam prestravljena pre uspona. Bila sam u strahu od pada, šta može loše sve da se desi, vertikalni pad stvarno deluje stravično. Trebalo mi je da padnem nekoliko puta kako bih se konačno opustila i razbila strah od toga.”

Domen Škofic je imao iskustvo sa veoma zahtevnim usponima, što mu je pomoglo: „Dimnjak ipak jeste nešto potpuno drugačije od svega na šta sam se do sada peo. Gigantski je, mističan ovaj dimnjak. Osetio sam nelagodnost i strah od

nepoznatog, ali sam se brzo prijeteljio sa dimnjakom, ruta je bila divna i izazovna. Jednom kad sam se potpuno fokusirao na penjanje, sve drugo je izletelo iz glave, samo sam uživao.”

Ukoliko želite da virtuelno osvojite ovaj dimnjak zajedno sa Janjom i Domenom, na **OVOM LINKU** možete korak-po-korak da pređete visinu od 360 metara – od samog tla preko najtežih prepreka do cilja.

Film pod nazivom “360 Ascent” prati celokupnu priču ovog dvojca, od prvog pokušaja do konačnog uspeha. Film je dostupan potpuno besplatno na Red Bull TV streaming platformi na **OVOM LINKU**.

KES „ARMADILLO”

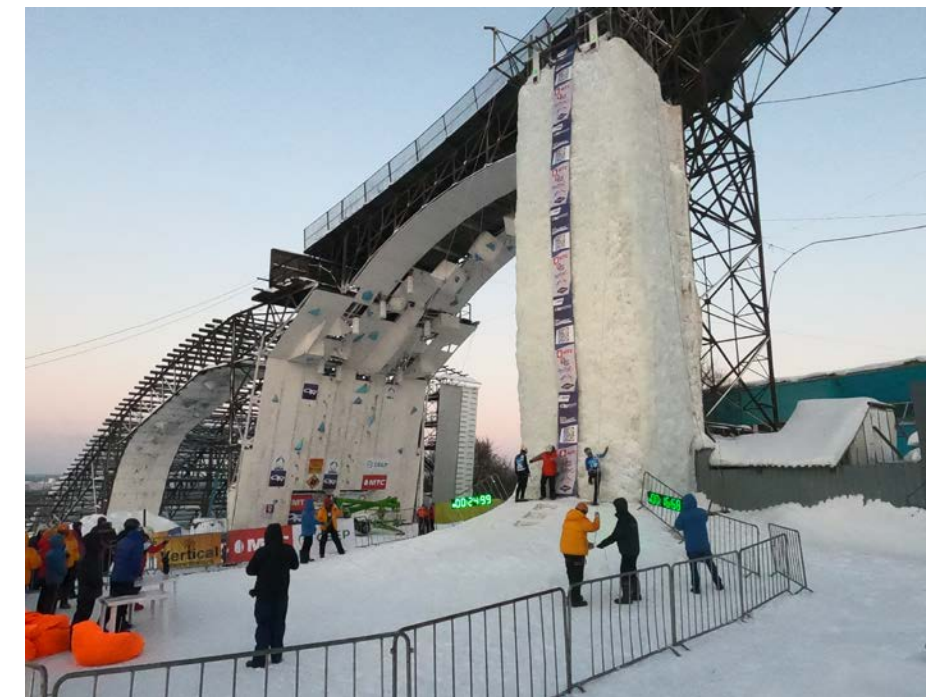
UIAA ICE CLIMBING WORLD CUP KIROV, RUSSIA

Ruska planinarska asocijacija i UIAA uspjeli su da organizuju jedino svetsko prvenstvo u lednom penjanju u dve discipline ove sezone - težinsko i brzinsko penjanje...

FOTO: MILAN MAKOEVIĆ, GERGO SANTA, MARINA MARGARYAN

Uprkos teškoj godini iza nas i brojnim otkazanim takmičenjima, Ruska planinarska asocijacija i UIAA uspeali su da organizuju jedino svetsko prvenstvo u lednom penjanju u dve discipline ove sezone (težinsko i brzinsko penjanje). Iako je sve bilo neizvesno do poslednjih par dana pred takmičenje, odlučio sam da se obratim Planinarskom savezu Srbije za pomoć kako bi otišao na ovo takmičenje i po prvi put nastupio na svetskom kupu. Želeo sam da kao državni prvak u ovom sportu pre svega predstavim Srbiju, da ostanem u takmičarskoj formi u ovoj sezoni, a i sem toga da steknem iskustvo za trenerski rad u budućnosti. Planinarski savez Srbije mi je izašao u susret i odlučio da pokrije sve troškove ovog putovanja, pa smo se odmah angažovali oko traženja karata za avion i voz, rezervacije smeštaja i ostale logistike. Zbog pandemije organizacija putovanja i troškovi su bili znatno veći i složeniji jer je jedina mogućnost bila da se leti direktno za Rusiju. To je udvostručilo cenu avio karte, a morao sam da radim PCR testove (dva puta u Rusiji i pred polazak u Srbiju). Na sreću, Kirov je jako povoljan grad čak i za naše uslove što se tiče cene smeštaja i hrane.

Putovao sam avionom iz Beo-

grada za Moskvu, odakle sam uveče imao voz za Kirov. Transfer između aerodroma Šermetejevo i železničke stanice u Moskvi je bio naporan jer sam koristio tri prevoza, aeroekspres voz, a zatim dva tramvaja. To je značilo dosta nošenja prtljaga od stanice do stanice, a imao sam dosta opreme i tople garderobe. Bilo je teško naći nekoga od razume engleski pa je ovaj deo puta potrajao malo duže, srećom imao sam dosta vremena i stigao na ponoćni voz za Kirov. Imao sam rezervaciju za vagon u kome se može spavati tako da je ovaj deo puta prošao brzo iako je udaljenost bila 1.000 km. U vozu upoznajem par ljudi iz Kirova, između ostalog i jednog mladog sportistu, skijaša, koji se ponudio da me sa svojom ženom odveze do hotela „Sputnik“ što mi je mnogo značilo da lakše snađem u ovom gradu. Smeštam se u komforan hotel koji se nalazi na pet minuta pešice od konstrukcije gde je napravljena veštačka stena namenjena za treninge i takmičenja u lednom penjanju. Inače, to je stara konstrukcija koja je prevashodno bila poletišta za takmičenja u ski skokovima, a sad je pametno iskorišćena za veštačku stenu. Pored se nalazi i ledeni toranj visok 15 metara namenjen za brzinsko penjanje. Tog dana sam obišao stenu i upoznao organizatore koji su radili

na pripremama za takmičenje.

Sledećeg jutra, u hotelu srećem jednog takmičara iz Švedske i dvojicu članova Mađarske penjačke asocijacije, koji su bili pozvani da debituju i po prvi put probaju ovu disciplinu. Odlazimo zajedno da malo osetimo uslove i treniramo kako bi se aklimatizovali na hladno vreme u Kirovu. Rusi kazu da je ova zima kod njih bila jedna od jačih i hladnijih u poslednjih deset godina, sa dosta snega. Mladi penjač iz Mađarske (Erno, 17 godina) koji se bavi slobodnim penjanjem od svoje druge godine, bio je veoma dobar iako je imao jako malo iskustva sa alatima. Kasnije sa još par takmičara i najboljom i čuvenom ruskom penjačicom, Marijom Tolokoninom odlazimo u bolnicu da radimo test koji smo morali imati na dan takmičenja (PCR test, ne stariji od tri dana).

Naredna dva dana pred takmičenje koristili smo za odmor i upoznavanje grada. Kirov je industrijski grad, sa dosta pravoslavnih hramova od kojih smo neke posetili. Zanimljivo je bilo videti kako se ovde narod bezbrižno šeta ulicama po teškim zimskim uslovima sa dosta snega gde možete videti majke koje guraju kolica sa bebama koja su imala sanke umesto točkova. Sneg je pored puta bio i veći od dva metra, nataložen od čišćenja. Svi kosi krovovi na zgra-

dama imaju pristup sa spoljne strane kao i ograde po ivicama građevina kako bi se sneg mogao čistiti. Gradski prevoz (autobusi i trolejbusi) su ovde jako povoljni i jedna vožnja košta oko 30 dinara do bilo koje lokacije u gradu. U svakom marketu možete naći dosta vrsta sireva, sušene ribe, piva što je karakteristična ishrana za ovo područje. Ovde narod živi jako skromno, i je standard jako nizak, a ljudi rade i za 70 dolara mesečno.

Prvi takmičarski dan 5. marta započeo je sa dosta obaveza i priprema pre početka nastupa u kvalifikacijama. Organizatori su objavili smerove tako da smo ih pre podne mogli gledati na internetu. U dva popodne smo imali registraciju takmičara i tehnički sastanak gde sudije govore o pravilima i vremenskom okviru takmičenja. Tu srećemo i lekare iz Srbije, Nenada Dikića i Mariju Anđelković koji su došli da urade antidoping testove pojedinim takmičarima koji su bili nasumice izabrani. Nakon toga smo učestvovali na svečanom otvaranju takmičenja gde su svi takmičari ispred zastava svojih zemalja izlazili na scenu i pojedinačno predstavljani. Domaćini su dominirali brojnošću takmičara, a bilo je tu i reprezentativaca Češke, Švajcarske, Švedske, Mađarske, Ukrajne, Kazahstana, Irana i Belorusije.

Odmah nakon otvaranja usledio je prikaz smerova gde takmičari mogu pogledati smerove, još jednom posle gledanja snimaka online. Nakon toga smo krenuli sa penjanjem u kvalifikacijama podeljeni u dve grupe. Imao sam dobar raspored gde sam penjao drugi smer kao 12.- ti po redu, a prvi smer kao poslednji, te sam imao dovoljno vremena da se lepo zagrejem, pripremim i posmatram ostale takmičare pre mene kako bi bolje upoznao pokrete i hvatove koji me očekuju. U prvi smer ulazim sa dosta treme na početku, a hvatovi i pokreti odmah izgledaju dosta teže iz te perspektive. Prvi deo smer je kao što je to i uobičajeno za ovaj rang takmičenja, bio vertikal sa tehnički teškim pokretima a pored toga i hvatišta su bila jako delikatna gde su dominirali takozvani „intelekt“ hvatovi napravljeni od metala (domaća ruska proizvodnja). Nisam imao mnogo prilike da se do sada susretnem sa ovim hvatovima pa sam penjao dosta sporo sa velikom dozom opreznosti. Smer sam završio dosta rano iskliznuvši sa jednog zahtevnog hvata i pokreta. Budući da su se kvalifikacije održavale uveče, temperatura je postajala sve niža i bilo je jako hladno.

Drugi smer je takođe bio tehnički zahtevan na početku ali izgledao mi je na prvi pogled malo lakše od

prethodnog. U njega ulazim dosta opuštenije, i sve tehničke detalje prolazim bez većih problema, ali brzina mi je i dalje nedostajala. Dolazim do jako strmog previsnog dela, i posle par teških pokreta i kopčanja vreme mi ističe. Imali smo po pet minuta vremenskog limita za oba smera. Bio sam zadovoljan ovim nastupom jer sam pre svega uspeo da smirim misli i budem fokusiran u toku penjanja, ali brzina koja mi je nedostajala bila je presudna za plasman.

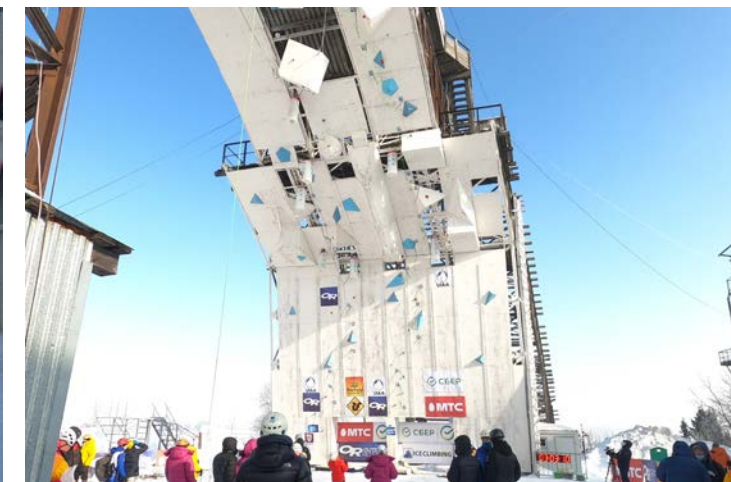
Sve u svemu pošto je bilo prijavljeno 20 takmičara u kvalifikacijama, nas 16 je išlo u polufinale gde sam se plasirao kao 13. Odlazimo odmah u hotel i posle lagane večere na spavanje kako bi se što bolje odmorio za sutrašnje polufinale koje je trebalo da počne u deset časova izjutra.

Tog jutra sam se dobro osećao, lagano istegao i posle doručka odlazim sa Mađarima (sa kojima sam se najviše družio) do objekta pored stene gde nam je bila „izolacija“ i mesto za zagrevanje. Pola sata pred početak polufinala, odlazimo na pregled smer koji do sad nismo imali priliku da vidimo, i za to smo imali deset minuta. To vreme treba iskoristiti najbolje moguće tako što ćete proučiti pokrete i hvatove i pokušati da ih memorišete.

Pošto sam bio 13. u kvalifikacijama u polufinalu sam nastupao kao 4. sa malo vremena za pripremu. Šator za izolaciju nije bio zagrejan jer su organizatori zaboravili da uključe grejanje. Smer je izgledao dosta teže u odnosu na kvalifikacije sa većim razmacima između hvatova, i bio je jako dugačak a vremenski limit je bio 8 minuta. Ulazim u prvi deo smera, tehnički zahtevan i bez većih problema prolazim ovaj deo koji je opet bio bogat tzv.intelekt hvatovima sa dosta podhvata i pokreta u kojima morate biti jako precizni, a pritom dati dovoljno tenzije na svaki hvat kako bi ostali na steni. Pred početak strmog previsa potrebno je bilo da se sa delikatnog „intelekt” podhvata pređe na ledeni viseći element (što i nije bio pretežak pokret). Pokušao da preskočim taj podhvat i sa prethodnog hvata dohvatim odmah ledenu kocku, za šta je bilo potrebno skočiti i biti precizan i pogoditi jednu od rupa na ledu koje su bile izbušene. Ovaj pokušaj da malo uštedim vremena i energije se ispostavio kao brzoplet i rizičan pa sam posle skoka omašio rupu u ledu i nažalost završio nastup iako sam imao još tri minuta i još preostale snage. Nakon toga sam dosta žalio što sam pokušao da preskočim taj hvat, ali sam znao da se ne može ništa promeniti i pokušao da ispratim nastup ostalih takmičara do kraja polufinala. Na kraju sam završio polufinale kao 14.

Znam da sam u ovoj situaciji mogao i bolje, ali uprkos tome ovo je ipak dobar rezultat za svetsko prvenstvo na kome sam prvi put učestvovao, iako je tom rezultatu

dosta doprinela i situacija da je zbog Korona virusa posećenost takmičenja i konkurencija bila dosta slabija nego inače.

Bio sam oduševljen podrškom lokalaca za vreme mog nastupa koji su vatreno navijali za mene. Tog dana popodne gledali smo i kvalifikacije u brzinskoj disciplini na ledu, gde je cilj što pre izaći do vrha i ukombinovati brzinu, snagu i preciznost na ledu gde se koriste drugačije dereze i alatke u odnosu na težinsko penjanje.

U nedelju, poslednjeg dana takmičenja bilo je veliko finale u obe discipline, gde smo imali priliku da gledamo uživo najbolje svetske penjače. Osam najboljih žena i muškaraca su naizmenično penjali svoje smerove za šta su imali po deset minuta. Bili su to jako dugi smerovi koji su iziskivali mnogo snage i izdržljivosti, a pritom morate biti brzi. Uživali smo gledajući dosta dobrih nastupa, a u finalu je bilo naravno najviše Rusa u obe konkurencije. Najiskusniji i najbolji takmičari u poslednjih par godina Nikolaj Kuzovljev u muškoj i Marija Tolokonina u ženskoj konkurenciji opravdali su svoju ulogu favorita i zauzeli prva mesta. Po sunčanom danu napravili smo dosta lepih fotografija uz lepo druženje. Kasnije smo gledali polufinale i finale u brzinskoj disciplini. Posle toga je usledila ceremonija dodele priznanja za najbolje kao i zatvaranje takmičenja. I pored evidentnog truda da se ovo takmičenje održi bilo je sitnijih propusta oko ishrane i grejanja, što ne bi bio problem da ne zahteva dodatno angažovanje

psihofizičkih resursa kod takmičara.

Nakon finala imali smo zajedničku večeru u hotelu gde su nas domaćini dobro ugostili. Nismo imali puno vremena jer je većina nas morala da se pakuje jer smo te večeri imali letove i vozove. Pozdravljam se sa organizatorima i ljudima koje sam upoznao i razmenio kontakte za dalja druženja. Sigurno ću opet doći u Kirov, pre svega bih voleo da odem da treniram sa Ruskim penjačima pred početak sezone jer od njih može dosta da se nauči. Neprocenljivo je iskustvo koje sam stekao u ovih par dana boravka u Kirovu. To iskustvo je u stvari najveća nagrada na ovom putovanju, a drago mi je što se i Mađarska reprezentacija priključuje takmičenju u ovom sportu. Proveo sam zaista lepo vreme sa mađarskim penjačima, a Gergu dugujem veliku zahvalnost za fotografije i snimke. Imamo dogovor da za predstojeću sezonu napravimo zajedničke pripreme u Slovačkoj, Sloveniji i kod nas. Bilo bi lepo kada bismo organizovali i ujedinili Balkanske zemlje i napravili Balkansko prvenstvo u lednom penjanju što bi znatno podiglo kvalitet, brojnost i konkurenciju takmičara. Rus Roman koji živi u Kirovu i radi za poznatu kompaniju „ICE Rock” nam je zaista mnogo pomogao, i bio naš turistički vodič u ovom gradu, upoznao sa proizvodima svoje firme. Zaista prave kvalitetnu opremu za penjanje i planinarenje. Roman me je te večeri odvezao na voz i dao sve informacije kako da obiđem Moskvu narednog dana. Imao sam voz u 22 h i lepo prespavao noć u kom-

fornom ruskom vozu da bi stigao u Moskvu sledećeg jutra oko pola 11. Imao sam let za Beograd u 21 h pa sam to vreme želeo da iskoristim kako bi obišao centar Moskve. Stvari sam morao da ostavim na Železničkoj stanici odakle sam kasnije imao jedan sat vožnje vozom do aerodroma. Koristio sam metro za kretanje po Moskvi koji je odlično organizovan i najlakši, najjeftiniji i najbrži način za kretanje po gradu. Obišao sam dosta lepih hramova

i velelepni građevine ove metropole. Uveče stižem na vreme na let da bi u Beograd stigao u 22 h odakle me je čekalo još tri sata vožnje do Ovčar Banje.

Predивно iskustvo i putovanje koje sam ovim putem ukratko podelio sa vama. Debitovao sam na svetskom kupu, upoznao najbolje penjače koje sam ranije pratio preko snimaka, neke nove prijatelje. Video sam prelepu, divlju i hladnu Rusiju, stekao neprocenljivo iskustvo za

dalje razvijanje u ovoj disciplini. A pre svega sam imao priliku da predstavim svoju zemlju, što mi je najveća čast. Za sve to zahvalan sam Planinarskom savezu Srbije koji mi je finansijski i tehnički pomogao da odem na ovo putovanje i takmičenje. Nadam se da ćemo i u narednim sezonama u većem broju imati priliku da predstavljamo Srbiju na ovakvim takmičenjima.

MILAN MAKOJEVIĆ
KES „ARMADILLO”, ČAČAK

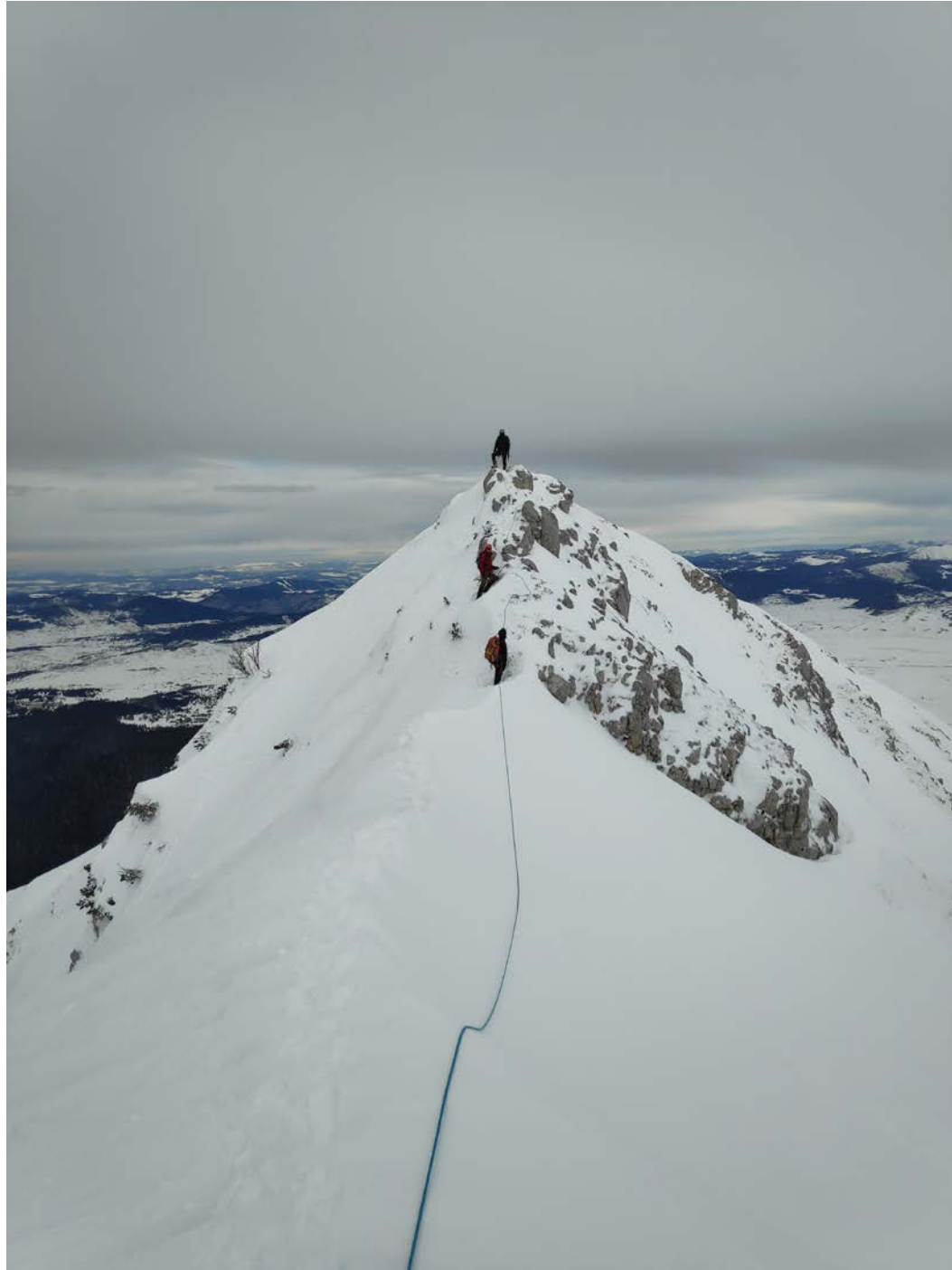

DURMITOR

Članovi **Alpinističkog odseka Novi Sad** sredinom februara bili su na Durmitoru...

Februar 2021. bio je na polovini. Suve stene bledele su, neminovno, u nanosima prošlogodišnjih uspomena - osnežene vrhove već mesecima kibicovali smo na ekranima. Bilo nas je četvorica i želeli smo da pobegnemo iz grada: Andrej Teodorović, Mile Ivanović, Dmitry Baranov i Dušan Vejnović, svi članovi Alpinističkog odseka Novi Sad.

Zavejani i smrznuti: takve su bile durmitorske padine i grebeni u našim mislima. I pošto smo put već prethodno bili odgodili zbog neprilično visokih temperatura, takvi su nam se ukazali, u plavetnilu večerja, sa termometrom u minusu, dvocifrenom i dubokom, dok smo prenosili prtljag iz kola u smeštaj.

Prvu zoru smo prespavali, ne želeći da forsiramo odmah na početku. Aklimatizovati se, osetiti sneg i

usput popeti nešto - računali smo da će za prvi dan biti dovoljno. Prošavši kroz Pošćenski kraj i okrenuvši na zapad, našli smo se u prostranstvima netaknute beline. Razmatrali smo i druge mogućnosti, ali one bi zahtevale produžetak pristupa za još nekoliko sati, te smo odlučili da popnemo Stožinu (1.908 mnv). Februarski dani su kratki, a karakteristična silueta Stožine, nakrivljene sred besprekorne beline, nemo nas je prizvala. Obišavši je sa tri strane, odlučili smo da je penjemo sa severa. Najpre smo prečili do prolaza između stena, zatim pravo nagore, ka vrhu. Sišli smo niz blagu istočnu padinu i, u povratku, uživali u tišini i samoći pejzaža uronjenih u duboke snegove.

Ispunjeni utiscima i zadovoljni pripremnom turom, odlučili smo da narednu zoru ne prespavamo, već da

se zaputimo na drugu stranu. Cilj nam je bio Međed. Pristupali smo mu po mraku i hladnoći, viščasovnim hodom kroz gustu borovu šumu, dok se pred nama nije ukazala Velika Kalica u svom raskošnom zimskom izdanju. Stupivši u dolinu, rešili smo da njome ne nastavljamo pravo, što bi nas odvelo do podnožja Velikog Međeda. Dovoljno nam je bilo hodanja. Zdesna nas je natkriljivao severni kraj istog masiva. Pridev „mali“ u njegovom imenu, s tačke s koje smo ga osmatrali, nije nam mogao delovati drugačije nego kao neslana, uvrnuta šala. Dugi kuloar izbijao je na sedlo, a mi smo dobijali na visini, tehniku postepeno prilagođavajući rastućem nagibu terena. Mnogo sati kasnije, prilazeći zagrejanom smeštaju, iscrpljeni i još pod utiskom predela u kojima smo se obreli, konstatovali smo kako

nema mnogo vajde od pokušaja da se prepričaju dogodovštine koje nam je taj dan namenio. Konstatovali očigledno. Biće dovoljno da pomenem kako smo, izašavši na sedlo i obližnji bezimeni vrh Malog Međeda (2.180 mnv), primili k znanju da planinarska staza na koju smo računali, i koja se leti spušta ka Crnom jezeru, počiva negde duboko, pod netaknutim nanosima snega. Razmotrivši opcije, kojima u tom času i nismo obilovali, pomalo nevoljno smo zaključili kako nam sledi silazak istim putem koji nas je gore doveo. Smrkavalo se i počelo je da veje. Srećom, pad temperature stegao je tragove koje smo pri usponu utisnuli u sneg, što je prilično olakšavalo otkrivanje. Radi bezbednosti i brzine, preko detalja koji je pri usponu bio najzahtevniji u silasku smo abzajlovali. Zatim smo po izlasku iz smeri,

izmoreni i ispunjeni snagom utisaka, još satima koračali kroz zavejanu šumu. Bili smo impresionirani mestom na kome smo se obreli i zadovoljni što smo istrajnošću uspeli da, jednog po jednog, prevaziđemo probleme koji su pred nama iskršavali.

Naredni dan iskoristili smo za odmor i planiranje sledećeg. Tog sledećeg zora nas je zatekla ispod Savinog kuka, na dnu kuloara „ispod žice“. Prvih sat vremena prošlo je u rutinskom penjanju, dok se na jednom odozgo na nas nije okomio vetar - protivno vremenskoj prognozi koju smo pred spavanje uredno proverili. Taman, otprilike u času kada su cepini i dereze, lomeći pokoricu, počeli da propadaju kroz sloj rastresitog snega i odbijaju se od neprobojne ledene ploče... Načisto razjaren, tukao nas je nemilosrdno, dok se niz kuloar po nama bez prestanka slivala reka pršića (onog istog pršića koji je dva dana ranije padao po nama dok smo tražili put kroz šumu vraćajući se s Međeda). Šibani vetrom, bez mogućnosti da napredujemo, na improvizovanim policama u koritu snežne reke proveli smo nevesele časove. Zatim je neko dole u Virku zacelo pritisnuo odgovarajući prekidač, jer ne postoji drugi način da se objasni naprasnost s kojom su se zaustavili vetar, a sa njim i reka snega. Jednostavno stali. Tek tako.

Istoga časa vratilo se prijatno, suncem okupano jutro na planini, ili bolje rečeno vratili smo se mi u njega, odakle god da smo dospeli. Onda smo nastavili penjanje, tražeći cepinima sneg koji drži, i kroz ne tako mnogo vremena jedan po jedan izašli na platformu na vrhu žičare kraj Savine vode. Nepredviđeno mnogo smo izgubili vremena, sunce je bilo u zenitu, i kvalitet snega bio je daleko od optimalnog. Mile i autor ovih redova, jedan mučen raskravljenim snegom koji se lepio za dereze a drugi mokar i do drhtavice pothlađen, zaključili su da im u datim okolnostima od razboritih rešenja preostaje jedino povratak u smeštaj. Druga dvojica odlučila su da izvide omogućavaju li uslovi na terenu penjanje još jedne smeri i eventualno izlazak na Šljeme. Dobivši od Šljemena odričan odgovor, izašli su hodajući na Savin kuk (2.313 mnv) i potom se i oni vratili u smeštaj.

Temperatura je rasla iz dana u dan, uslovi za penjanje postajali su sve nepogodniji i naš beg iz grada približavao se kraju. Narednog dana Andrej je otišao da skija, a nas trojica zaputili smo se via normale na Šljeme. Preko uzvišenja Panalj izašli smo na greben. Hodanje uz njega bilo je dugo i prilično monotono, ali relaksirana šetnja - jer uprkos visinskoj razlici od gotovo hiljadu metara posle iskustava prethodnih dana zbilja je to bila relaksirana šetnja - na neki način nam je i prijala. Po pristupu na Istočni vrh Šljemena (2.445 mnv) nagrađeni smo veličanstvenim panoramama. U svim pravcima oko nas su se iz snežnih smetova propinjale kamene litice. Nad onim nama bližim nadvijale su se impozantne strehe, spremne da se svakog časa sunovrate u ambis. Neprebrojivi vrhovi u daljini nudili su se našim očima. Tik iznad njih, pravilna i jasna, vodoravna linija oblaka zatvarala je nebo. Samo je Bobotov kuk prodirao odozdo kroz nju, i za možda pola

sata koliko smo proveli na vrhu ostao skriven u belini koja se komešala i klobučila.

Ojužilo je, bez daljnjeg, bilo nam je jasno pošto smo sišli sa Šljemena. Sigli smo još da kupimo sira, da prošetamo preko zaleđenog Crnog jezera i osmotrimo Međeda sa te strane niz koju smo namerili da se spustimo ali nas je sneg sprečio. Stigli smo, nedugo potom, i kući. Da se odmorimo, da se uželimo, da ponovo smrznemo, pa da se vratimo. Naravno!

DUŠAN VEJNOVIĆ,
ALPINISTIČKI ODESK NOVI SAD

VISOČICA

Na Visočicu, tačnije u planinarski dom „Vrela“ u mestu Tušila, stižemo 12. februara, kasno uveče, a već u subotu ujutru smo na skijama i uputili smo se ka vrhu Subar...

U februaru 2019. godine, zajedno sa još troje prijatelja, odlazim u Bugarsku na planinu Rilu. Plan nam je bio da popnemo nekoliko kuloara i izađemo na vrh Deno. Pre toga iza sebe nisam imala mnogo zimskih akcija, prethodne godine sam završila početni zimski alpinistički tečaj i to je otprilike bilo to od mog iskustva na snegu. Na suvoj steni u letnjim uslovima sam se osećala sigurno, a zima je bila nešto što nije u mojoj zoni komfora. Nije da je nisam volela, već prosto nisam imala dovoljno iskustva i znanja da bih u njoj uživala na pravi način. Od nas četvoro koji smo pošli na Rilu, dvoje su iskusni skijaši i oni su se na vrh Deno uputili skijama, dok smo ja i još jedan drugar na vrh pošli peške. Već u prvih pet minuta počinju paklene muke, upadamo u sneg do kolena (nismo imali ni krplje) i potreban nam je ogroman napor za svaki naredni korak, dok se dvojica skijaša elegantno šećkaju pored nas bez imalo napora. Ova scena je čak i pomalo smešna, te, umesto da patim, odlučujem da se smejem svom konstantnom upadanju

u sneg i nastavljam dalje do vrha. Kada smo izašli na vrh, skijaši skidaju krzna sa skija, zatežu pancerice... i eto ih već su stigli u planinarski dom i piju čaj dok ja stojim do kukova u snegu, odmakla tek 50 metara od vrha. Više mi nije smešno, sada mi je u glavi samo jedna misao – ima da naučim da skijam! I tako već sledeći vikend (za Sretenje) odlazim na Staru planinu vođena čvrstom željom da proskijam.

Tačno dve godine kasnije (pred Sretenje 2021.) na mejl mi stiže najava za seminar turno skijanja i penjanja u ledu na Visočici koji organizuje Alpinistički odsek Avala. Ne gubim ni časa i momentalno zovem Slobodana Žarkovića (Cobeta) da se prijavim na seminar. U ove dve godine sam pomno iščekivala neku akciju na kojoj ću moći da primenim sve što sam naučila. Nakon onog prvog odlaska na Staru planinu gledala sam da provedem što više dana na skijama: bila sam na Kopaoniku (gde sam radila na svojoj tehnici skijanja sa instruktorima), Jahorini, Divčibarama, Durmitoru, pa čak i u Novom Sadu na pokretnoj traci za skijanje koju je jedan entuzijastični skijaš napravio u svojoj garaži kako bi pomogao početnicima poput mene da napreduju. Uspela sam i da nabavim svu opremu za turno skijanje, koju nažalost uopšte nije lako nabaviti u Srbiji, i testirala je na stazi na Kopaoniku. Međutim, nikada još nisam izašla skijama na neki vrh, niti uopšte vozila skije van staze. Ovo je bila sjajna prilika za to!

Na Visočicu (tačnije u planinarski dom „Vrela“ u mestu Tušila, koji se nalazi na oko 1.220 mnv) stižemo u petak (12. februara) kasno uveče, a već u subotu ujutru smo na skijama i uputili smo se ka vrhu Subar (1.820 mnv). Ka vrhu se uputilo nas četvoro, a nama troma je ovo prvi uspon skijama na neki vrh. Svi smo uzbuđeni i srećni što konačno imamo priliku da izvedemo svoj prvi turno smuk. Staza je u početku vijugava i kreće se kroz šumu relativno uskom ali prelepom planinarskom stazicom. Lepo mi je i uživam, ali mi je sve vreme u glavi misao da ću istim ovim putem morati kasnije i da se spustim na skijama. Ta misao me plaši, te pokušavam da je izbacim iz glave i koncentrišem se na ono što je preda mnom. Nakon što izlazimo iz šume nagib postaje mnogo veći, te samim tim uspon postaje izazovniji. Sećemo padinu u cik-cak kako bi nam bilo lakše, ali na skijama nije toliko lako preusmeriti pravac kretanja. Da bih to uradila izvodim takozvani kick-turn koji sam prethodnih par meseci pomno izučavala na internetu. Ne izgleda baš elegantno i lagano kao što to rade iskusni turno skijaši, ali za početak je dobro, vežbom će doći na svoje. Kako se približavamo vrhu nagib postaje sve veći, ali bez problema uspevamo da se popnemo do metalne šipke kojom je obeležen vrh. Tu se ne zadržavamo puno zbog jakog vetra i momentalno krećemo da se spremamo za spust. Skidamo krzna sa

skija, zatežemo pancerice i prebacujemo ih u „ski mode“ – sada kreće onaj deo kojeg sam se najviše pribojavala! U početku se krećem veoma sporo i nesigurno, ali kasnije počinjem da puštam brzinu i uživam u svakom zaokretu. Praviti trag po snegu po kojem niko pre tebe još nije prošao je nešto neprocenjivo! Ovo je potpuno drugačije

zadovoljstvo od onog koje se dobije nakon popetog lepog smera na suvoj steni u letnjim uslovima, ali podjednako dobro. Spust do šume je prelep i svo četvoro imamo osmeh od uveta do uveta. Kada smo prišli šumi odlučili smo da je najbolje da skinemo skije i okačimo ih na ranac, tako da šetnju kroz šumu provodimo prepričavanjem svojih doživljaja sa spusta. Nakon šume ponovo stavljamo skije i spuštamo se nazad do doma.

Sledećeg dana odlučujemo da se sa drugarima iz Alpinističkog odseka Beograda uputimo ka vrhovima Drstva (1.808 mnv) i Veliko brdo (1.884 mnv). Pod vođstvom Igora Miloševa nas četrnaestoro turno skijaša kreće ponovo ka istoj šumi. Nikada još nisam videla ovoliko turno skijaša na jednom mestu, te ceo put bivam oduševljena prizorom četrnaest ljudi koji idu skijama uzbrdo. Negde na pola puta odlučujemo da se okrenemo i vratimo nazad, teren je previše lavinozan i ne želimo da rizikujemo. Podržavam ovu odluku jer nisam došla da po svaku cenu izađem na vrh, već da uživam u prirodi i napredujem u skijanju. Visina do koje smo došli je sasvim dovoljna da bismo imali lep spust nazad do doma. Ovog puta skijamo i kroz šumu, što je za mene bilo dosta izazovno, pa se krećem lagano i oprezno, ali uspevam da izađem na čistinu u jednom komadu. Iako je tog dana bilo izuzetno hladno, i dalje imam osmeh od uveta do uveta jer se sve više i više zaljubljujem u turno skijanje.

Poslednjeg dana ovog putovanja odlučujemo se za vrh Crveni kuk (1.733 mnv) koji bi trebalo da je lakši za

skijanje od vrha Subar na koji smo izašli prvi dan, iako je ruta do njega duža. Tog dana je bilo mnogo toplije nego prethodnog, uslovi skoro pa da su savršeni! Ovog puta se više ne pribojavam spusta, već ne mogu da dočekam da se popnem samo da bih mogla da uživam u spustu. Sve vreme penjanja gledam padinu koju ću kasnije spustiti i to mi daje snagu da brže idem ka gore. Što pre stignem na vrh to ću pre uživati u prelepom spustu! Tako je i bilo, na vrh stižemo relativno brzo i odmah se spuštamo. Na putu ka dole shvatam koliko se ja u stvari brzo krećem bez po muke i kako prestižem sve koji su ka dole krenuli peške. Odluka da naučim da skijam i nabavim opremu mi je definitivno bila jedna od boljih odluka koje sam donela u skorije vreme!

Sigurna sam da će i posle ovog putovanja biti još puno padova na skijama i da neće uvek biti lako, ali je jedno sigurno – da sam se držala samo penjanja na suvoj steni po lepom vremenu nikada ne bih doživela ono uzbuđenje koje svi osetimo kada na vrhu skidamo krzna sa skija i spremamo se za spust. Planine i prirodu sam uvek doživljavala kao jedan veliki zabavni park, a ja sam se osećala kao ushićeno malo dete. To dete se do sada vozilo samo na nekoliko vožnji, a sada je otkrilo još jednu po imenu turno skijanje. To naravno ne znači da su mu druge vožnje dosadile, biće vremena za sve, jer sve one zaslužuju da budu isprobane i svaka je zabavna na svoj način.

SARA PIRNAT

Zimski kurs KES „ARMADILLO“

Klub ekstremnih sportova „ARMADILLO“, u okviru redovnog plana obuke Alpinističkog odseka „Armadi- lo“, organizovao je osnovni zimski alpinistički kurs na Durmitoru u periodu od 5. do 12. februara. Instruktor i vođa kursa bio je Petar Šunderić.

Prvi usponi su izvedeni je 7. marta, u masivu malog Šljemena „Tečajskim“ smerom, dužine 240 m, težine nagiba 45%(50), i izlaskom na 2.020mnv. Zbog velike motivisanosti i posvećenosti na predavanjima i u praksi, drugi uspon bio je 8. marta smerom „Pantin žljeb“, dužine 150 m, težine nagiba 45% (60), sa izlaskom na 2.100 mnv, i pristupom na Malo Šljeme 2.445 mnv.

Polaznici su uspešno savladali teorijska predavanja i praktični deo obuke i položili završni ispit.

Dva člana KES „Armadi- lo“ uspešno su ispunili uslov za napredni zimski alpinistički kurs u narednom periodu.

U toku kursa nije bilo nikakvih nezgoda, nesreća i povreda.

PETAR ŠUNDERIĆ
INSTRUKTOR ALPINIZMA

VREĆE

VREĆE za spavanje

PHOTO BY MARTIN JERNBERG ON UNSPLASH

**Vreće za spavanje proleće/leto/
jesen - izbor za 2021. godinu...**

1. NEMO Kyan 35

Okvirna cena: 125 €

Dobre osobine: dobar odnos težine vreće u odnosu na koliko greje, dobro se kompresuje

Lošije osobine: nema zaštitu od hladnoće oko vrata, manje trajna

Težina: 856 g

Temperaturni opseg: ograničeni komfor +2 / komfor + 8

Materijal: Ripstop najlon (20D)

Punjenje: Sintetikac - Primaloft Silver

Vodootpornost: da

2. The North Face Cat's Meow 20

Okvirna cena: 133 €

Dobre osobine: Gusta sintetička izolacija, dobro uravnoteženih performansi, jednostavan patentni zatvarač, uključena vreća za stvari

Lošije osobine: Malo glomaznija, osrednji odnos topline i težine vreće

Težina: 1,08 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -7 / komfor -1

Materijal: 20D najlon ripstop

Punjenje: Sintetika - Heatseeker Guide

Vodootpornost: ne

3. Mountain Hardwear Lamina 30

Okvirna cena: 107 €

Dobre osobine: Jeftinija, od čvrstog materijala, svestrane sintetičke izolacije

Lošije osobine: Osrednji odnos topline i težine, ne kompresuje se najbolje, ograničene dodatne funkcije

Težina: 1,03 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -3 / komfor +3

Materijal: Ripstop najlon (30D)

Punjenje: Sintetika - Thermal.Q

Vodootpornost: da

4. Klymit KSB 35

Okvirna cena: 150 €

Dobre osobine: Izuzetno dugačak patentni zatvarač, lagana, mala je spakovana, otkopčava se u jorgan

Lošije osobine: Hladnija od toplotne ocene

Težina: 867 g

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -6 / komfor 0

Materijal: Sil-najlon

Punjenje: 650FP Down

Vodootpornost: da

5. NEMO Forte 20

Okvirna cena: 168 €

Dobre osobine: Vrlo izdašne dimenzije, dobra ponuda, pristojna toplota, lep set karakteristika

Lošije osobine: Teška, glomazna, ispod prosečne toplotne efikasnosti

Težina: 1,62 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -6 / komfor 0

Materijal: 30D Poliester Ripstop w/ DWR

Punjenje: Sintetika - Primaloft RISE

Vodootpornost: da

6. Big Agnes Husted 20

Okvirna cena: 100 €

Dobre osobine: Super topla, udobna, pametan dizajn kapuljače

Lošije osobine: Pomalo teška za ranac, glomazan, nezgodan oblik vreće

Težina: 1,42 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -7 / komfor -1

Materijal: najlon ripstop

Punjenje: Sintetika - Fireline Pro

Vodootpornost: da

V R E Ć E

PHOTO: JACK CRAMER

7. REI Co-op Trailbreak 30

Okvirna cena: 85 €

Dobre osobine: Odlična cena, respektabilna težina, jednostavan dizajn

Lošije osobine: Manja toplina, bez vreće za odlaganje, osrednja svestranost

Težina: 1,24 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -2 / komfor +3

Materijal: Poliester w/ DWR

Punjenje: Sintetika - Poliester

Vodootpornost: da

8. Kelty Cosmic 20

Okvirna cena: 92 €

Dobre osobine: Jeftina, pristojne topline, prostrana

Lošije osobine: Teška, ograničena svestranost, bez vreće za odlaganje, bez kompresijske vreće

Težina: 1,19 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -6 / komfor 0

Materijal: 50D 300T poliester

Punjenje: 550 FP perje (75%) / Poliester (25%)

Vodootpornost: da

9. Therm-a-Rest Saros 20

Okvirna cena: 143 €

Dobre osobine: Super udobana, odličnog kvaliteta izrade, topliji džep za noge

Lošije osobine: Veoma teška, izuzetno glomazna

Težina: 1,74 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -6 / komfor 0

Materijal: 20D Poliester Ripstop

Punjenje: Sintetika - eraLoft

Vodootpornost: da

10. Marmot Trestles 30

Okvirna cena: 85 €

Dobre osobine: Dobra izolacija, sjajne mogućnosti za provetravanje sa patentnim zatvaračem, trajne konstrukcije

Lošije osobine: Stvarno teška, ne baš kompresivna, tvrda podstava

Težina: 1,60 kg

Temperaturni opseg: ograničeni komfor -3 / komfor +2

Materijal: 70D poliester

Punjenje: Sintetika - Spirafil

Vodootpornost: ne

Neću da budem turistički radnik!

PHOTO BY GIANNI CRESTANI

Napomena: Detalji iz teksta odnose se na planinarski pokret u Srbiji. Slični procesi se već odvijaju u Severnoj Makedoniji, BiH, Crnoj Gori... Vreme je da se zapitamo...

PHOTO BY GIOSHUA WORONIECKI

Lepo je kad vam život omogući da vam hobi pre-raste u posao. Novinske reportaže pune su priča o junacima kapitalističkog doba koji su svoju strast uspjeli da pretvore u uspješan biznis. Relativno od skoro je i planinarskim vodičima omogućeno da svoj dosadašnji hobi registruju kao delatnost, a svoje znanje i veštinu unovče, radeći po ugovoru za turističke organizacije, grupe građana ili samostalne izletnike, formirajući tako novu klasu sportsko-turističkih radnika. Ova otvorena vrata u profesionalizam i širenje turističke ponude zemlje svakako treba pozdraviti, ali šta se dešava ako vam je prelazak u novu kastu neatraktivan, protivian vašoj ideji planinarstva, ili vam se jednostavno ne isplati? Recimo da

ste vodič, i želite da nastavite da radite ono što ste radili poslednjih 20 godina - da u svom Društvu vodite svoju pouzdanu ekipu, uživate u prirodi, naporu i druženju. Ispostavlja se da je ostajanje u ulozi vodiča koji se vođenjem ne bavi kao privrednom delatnošću, već sportskom, u okviru Društva pod okriljem matičnog sportskog saveza, odjednom postalo vrlo komplikovana stvar. Usudio bih se reći da se metodom štapa i šargarepe, planinarski vodiči žele usmeriti iz planinarskog sporta u turističku industriju.

PREGLED MOGUĆNOSTI

Da bi uopšte došlo do pokušaja pretvaranja vodiča u turističku radničku klasu (revolutionary

pun intended), moralo je da dođe do dovoljnog nivoa profesionalizacije same Vodičke službe i njenih članova. Od dugogodišnjih vodiča i legendi planinarstva, izabranih da budu „prvi među jednakima“, preko formalizovanih i UIAA sertifikovanih obuka, sa međunarodno priznatom licencom Volonterskog vodiča, danas se došlo do nacionalno priznatog „sportskog planinarskog vodiča“, koji pored UIAA obuke od strane saveza, poseduje i odgovarajuću diplomu sertifikovane visokoškolske ustanove, a sa njom i pripadajuću licencu za rad. Iako je po različitim pravilnicima Vodičke službe, plaćena usluga vođenja za treća lica bila omogućena, tek je radna licenca, pored toga što učesnicima uspona zagarantovala da

su u rukama obučenog i pred zakonom prepoznatog lica, omogućila da se „sportski planinarski vodič“ pojavi i kao legalna kvalifikacija za tržište rada.

Kroz čitav period osposobljavanja i formalizovanja Službe, ideja o novčanoj naknadi za vođenje turista bila je promovisana i ohrabrivana od strane njenih upravnih organa, koji su je prepoznali kao jedan od način za motivaciju vodiča da završe ne baš jeftine obuke, a takođe i kao vrstu promocije planinarstva mnogobrojnoj turističkoj masi.

DISKRIMINACIJA PLANINARSKIH DRUŠTAVA

Da li su trurističke organizacije u širenju popularnosti planinarstva videle konkurenciju, ili je zaista

došlo do slučajnog propusta, tek važeće tumačenje nacionalnog Zakona o turizmu dovelo je planinarske organizacije u nezavidan položaj prilikom sprovođenja svoje osnovne delatnosti, čineći planinarstvo jednim sportom u kome se odlazak na sportske terene i sprovođenje sportske aktivnosti tretira kao turističko putovanje koje zalazi u domen privredne grane TURIZAM. Izvršen je i pritisak na organizacije da se, paralelno sa sportom, registruju i kao turističke agencije kako bi nastavile sa radom. Ovo je u međuvremenu ublaženo, ali su kontrole i dalje učestale i rigorozne, gde inspektori tretiraju planinare maltene kao „turizam na crno“.

Kakav je uticaj na vodiče? Vodiči, čak i za volonterski rad, moraju imati ugovore sa klubovima, a na njih, osim organizacije akcija, pada i skoro celokupna

administracija za sportsku i turističku papirologiju. Za svaki dan odlaska na planinu, dolazi nekoliko sati sređivanja papira koje u agenciji obavljaju plaćena lica.

Ukratko, kao turistički radnik - dođeš, vodiš, ideš kući i odgovaraš samo za bezbednost na stazi, kraj ture označava i kraj odgovornosti. Za klub - sastaviš program, objaviš program, upisuješ učesnike, iskontroliraš članske karte i markice, pošalješ program i spisak turističkoj inspekciji, vodiš, podneseš terenski i finansijski izveštaj klubu, turističkoj inspekciji, odgovaraš za organizaciju, bezbednost na stazi, ali i za ispravnost papira, pravilno popunjene tabele, i ispravno knjigovodstvo, koje će Inspekcija s vremena na vreme kontrolisati, tek da vam ne bude dosadno. Ovim se vodičima stvara dodatno opterećenje pri organizaciji, obimom posla smanjuje broj vođenih akcija, a umesto atraktivnosti staze, pri izboru lokacije razmatra se jednostavnost papirologije.

UTICAJ NA PLANINARE

Predavanje planinarskih vodiča u ruke turističkih organizacija će zasigurno doprineti njihovom kvalitetu (i profitu). Uticaj na samo planinarstvo kao sport je, međutim, poguban. Turističke organizacije nemaju sportski motiv kao dominantnu odrednicu pri planiranju svojih aktivnosti. Ako neki vrh nije dovoljno komercijalan - zarašće u korov. Planinar nije tipični turista, on traži drugi i drugačiji ugođaj, drugačiji konfor, ozbiljniju aktivnost. Uostalom, niko se ne bi planinarstvom bavio, ni planinarskoj organizaciji pripadao da baš tu nije našao ono što mu je potrebno.

Broj i kvalitet planinarskih tura se smanjuje, a administracija povećava. Bežanje od komplikovanih procedura, duplih jurisdikcija i papirologija već sad je dovelo do toga da sve više planinara svoj sport upražnjava u neformalnim grupama, sa ili bez učešća registrovanih vodiča, vraćajući planinarski sport korak unazad u njegovoj evoluciji, pre nego što je, pre stotinjak godina, došlo do stvaranja planinarskih organizacija i uspostavljanja osnovnih organizacionih i bezbednosnih procedura.

POZIV NA SLOBODU IZBORA

Iako se moj lični stav vidi već iz naslova, smatram da svaki vodič ima pravo, i da je dobro da postoji mogućnost, da postane turistički radnik ako to želi. Ono što mi smeta je sistemsko „sugerisanje“ takvog poteza, nauštrb one druge strane, ostajanja u planinarstvu kao sportu i pokretu. Mogućnost zarade će iskoristiti nekolicina, a platiće je, i plaćaju je, svi ostali. Vodička Služba uložila je ogroman napor da omogući komercijalizaciju, sada bi morala da uloži barem isti toliki napor za zaštitu onih kojima je ta komercijalizacija nepotrebna. Ili da pusti da vodiči jedan po jedan, ili odu u turizmologe, ili pobegnu u ilegalu, sve dok planinarstvo ne ostane samo priča o pokretu koji je ubio sam sebe.

ZMIJAT

NEK PLANINE ODJEKUJU

*Kratak vodič kroz lepote
(prirodne i one unutrašnje)*
Života Lazarević

~~1.210,00 RSD~~

1.029,00 RSD

Knjiga o životu, putovanjima, planinarstvu i lepotama u nama i oko nas; pisana perom i iskustvima Života Lazarevića, planinara i vodiča; sa više od stotinu fotografija prelepih predela.

Prve lekcije planinara:

- u planini su svi jednaki;
- ne persiraj u planini;
- diskretno pomoz starijem;
- ne juri da budeš prvi;
- osvrni se preko ramena na one koji su iza tebe u koloni;
- ne gazi po planinama već hodaj, ne ostavljaj ništa sem otisaka stopala;
- ne ponesi ništa iz prirode sem svojih utisaka;
- ono što je ispred nas, ono što je iza nas, nije ništa u poređenju sa onim što je u nama;
- kad prestaneš da lutaš i putuješ, shvatiš da si stigao.

„Ako hoćeš život, ukradi ga. Svet vam ništa neće pokloniti.“

Života Lazarević

PLANINE I VRHOVI BALKANA

Tomica Delibašić

saizdavaštvo sa Planinarskim savezom Srbije

~~5.500,00 RSD~~

4.675,00 RSD

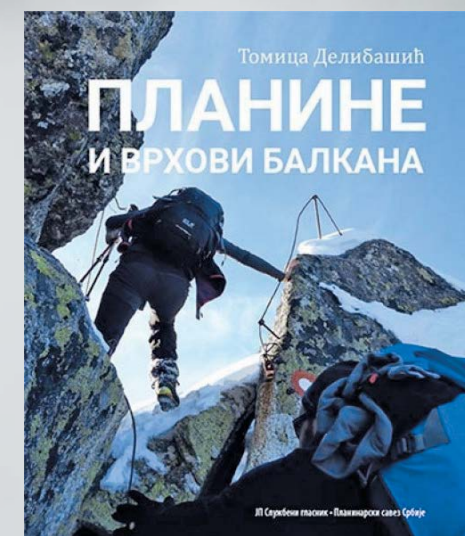
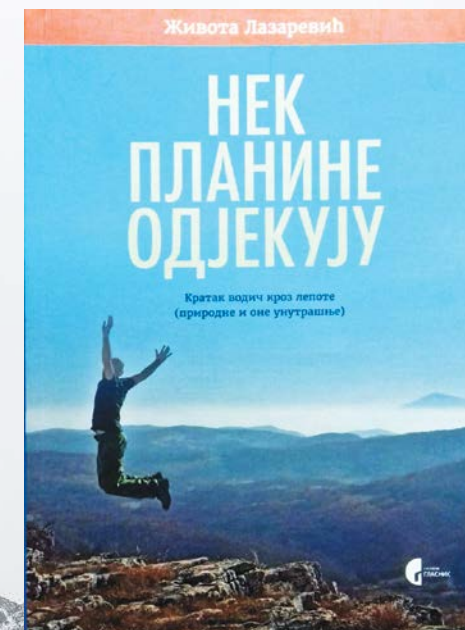
Prvi sveobuhvatan opis 101 planine na prostoru Balkana. Pored opisa 48 planina Srbije, tu su i ostale planine Dinarida i drugih masiva Balkana u Crnoj Gori, BiH, Hrvatskoj, Sloveniji, Makedoniji, Albaniji, Bugarskoj i Grčkoj.

Dati su svi značajni prirodno-geografski i kulturno-istorijski podaci na osnovnu obimne literature (234 rada), zatim opisi staza i uspona na svaku planinu iz iskustva autora, sa izborom odličnih fotografija koje je autor snimao prilikom uspona.

Autor je poznati planinar i licencirani vodič, doktor pravnih nauka (autor više knjiga iz oblasti prava, od kojih je dve objavio Službeni glasnik). Iz oblasti planinarstva objavio je do sada dve monografije i veliki broj članaka.

Knjiga propagira ideju aktivnog boravka u prirodi i ideju planinarenja, a značajna je i sa turističkog aspekta!

Istaknute cene važe za prodajna mesta Službenog glasnika • www.slglasnik.com

Outdoor novajlije u doba pandemije

Pišem iz pozicije nekoga ko kontinuirano promoviše različite aktivnosti na otvorenom, prati trendove u ponašanju izletnika i rekreativaca te zagovara bolji odnos pojedinaca i nadležnih institucija prema prirodi...

Odavno imam potrebu da zapišem svoja zapažanja i izanaliziram iskustva u prirodi tokom pandemije koja je natjerala brojne rekreativce pa i one neaktivne da sadržaje koje im je „nova normalnost“ uskratila kompenzuju boravkom na planini. Pišem iz pozicije nekoga ko kontinuirano promoviše različite aktivnosti na otvorenom, prati trendove u ponašanju izletnika i rekreativaca te zagovara bolji odnos pojedinaca i nadležnih institucija prema prirodi.

Nedavno me novinarka izuzetno čitanog portala zamolila da odgovorim na nekoliko pitanja koja su se odnosila upravo na rasprostranjenu pojavu iznenadnog povećanja broja osoba koje slobodno vrijeme provode na planinama. Prije nego što sam pristala, htjela sam da znam ko su ostali sagovornici a i da kupim sebi vremena i razmislim da li sam uopšte mjerodavna da na tu temu javnosti iznesem svoje mišljenje. Postoje veći autoriteti u oblasti planinarstva koji su možda relevantniji da odgovore na ova pitanja ali se bojim da je i među njima mnogo onih koji se neodgovorno ponašaju

Zimski prijateljsko-porodični izlet, Jahorina

prema prirodnom i planinarsko-alpinističkom naslijeđu. Odlučila sam joj pomoći jer uživam u saradnji s medijima a i smatram da mladim novinarima i novinarkama treba pokazati zavodljivi svijet trčanja i outdoora jer se nekad i oni sami nakon pozitivnog uticaja odluče npr. početi trčati (Maja Isović Dobrijević, Almir Panjeta, Vesna Andree Zaimović) ili planinariti. Čak iako ne urade ništa od toga, uspjeh ih je senzibilizirati i profilisati u novinare koji će nastaviti pisati o trčanju, planinskim sportovima, trendovima, takmičenjima, pojedincima i slično.

Pandemija je donijela veliki broj novih posjetilaca, zvaćemo ih novajlijama, koji su pohrlili na planine i izletišta u potrazi za sadržajem koji će unijeti svojevrsan balans u svakodnevicu značajno poremećenu restriktivnim epidemiološkim mjerama. Prosto, svi su počeli otkrivati prirodu koja je pružila utočište i prihvatila kod nas hiljade a širom svijeta milione novih konzumenata koji su nerijetko bez svijesti i ideje o rekreativnim aktivnostima u prirodi koje bi mogli upražnjavati. Među njima treba razlikovati nekoliko distinktivnih grupa koje su se izdvojile na našem podneblju jer su njihova inicijacija u prirodu, način kako je konzumiraju, socijalna karta specifični i jako različiti.

OUTDOOR DERNEK-DELIJE

Grupu najbučnijih i najopasnijih outdoor novajlija čine oni koji su kafanu zamijenili planinom te prostor koji bi trebao biti oaza mira i tišine potpuno uzurpirali i preprojektovali za potrebe prijateljsko-rođaćkumovskih okupljanja. To su oni prijatelji, rođaci i kumovi što na planinama doslovno prave derneke, dovoze tovar opreme za autokampovanje, razglase sve s mikrofona, na litre alkohola i na kile mrtvih životinja u vidu čevapa, pljeskavica, šnicli i kobasica.

Oni do svojih odredišta prašnjavim drumom u velikom stilu uglavnom stižu golfom 2, ladom nivom ili kakvom starom toyotom. Iako na tim izolovanim mjestima nema mnogobrojne publike, uvijek se istinski potrudu da prisutne impresioniraju svojom reli vožnjom pa prije zaustavljanja obavezno izvedu posebnu tačku kojom skreću pažnju na sebe. Nerijetko, u svom vozilu imaju motornu pilu, sjekiru, pištolj ili pušku pa će za potpalu posjeći obližnje drvo a zarad dobre zabave postaviti ispijene limenke u koje će pucati iz vatrenog oružja bez obzira što su žene, djeca, izletnici u neposrednoj blizini i što se taj čin naziva krivičnim djelom izazivanja opšte opasnosti. To su dakle oni što partijaju do kasno u noć i to uz jezera, u kampovima

Off-road Crveni kuk, Visočica, autor fotografije Nazif Korić

nacionalnih parkova, u planinarskim domovima a zbog kojih pravi zaljubljenici u prirodu odlaze kampovati "na divlje" što nije uvijek dozvoljeno a nekad ni praktično. Ove outdoor dernek-delijske su najčešće lokalci koji žive u obližnjem gradiću ili njihovi rođaci koji se vikendom dovezu iz glavnog grada u kom već 20 godina žive kao dođoši pa su željni da se okupe i provedu sa svojim. I jedni i drugi planinu smatraju svojim privatnim posjedom, kao da im je dedovina na koju imaju apsolutno pravo i s kojom mogu da rade šta žele.

OUTDOOR TURBO ELITA

U drugu grupu spadaju imućniji konzumenti prirodnog naslijeđa koji preko božanskih zelenih padina kvadovima stižu na planinski vrh, moćnim terencima brazdaju travnatu visoravan do vidikovca ispod kog je duboki kanjon ili svojim enduro motorima siluju svetu planinarsku stazu da bi stigli do vrha. Iako postoje propisi koji motornim vozilima strogo zabranjuju saobraćanje mimo šumskih puteva, ova turbo elita ne preza da s makadama skrene pa livadama, pašnjacima, potocima, proplancima, grebenima turira svoje dvo ili četverotočkaše praveći veliku buku i pometnju. Oni uživaju u prirodi na jedan krajnje perverznan način jer misle da su je svojim mašinama pokorili. Ovi s

džipovima ne žele prolići ni kap znoja, niti uprljati svoje skupe cipele ili patike da bi se popeli do nekog vrha ili prošetali do vidikovca. S obzirom da se radi o dobrim platišama koji žele provesti sadržajan odmor u prirodi, brojne se agencije lomataju oko ovakve klijentele pa izmišljaju programe kako bi im kroz off-road ture pokazali sve ljepote koje se nalaze recimo između Lukomira i Konjice. A ako su one u nekom zabačenom čošetu, organizatori ne prezaju ni da zagovaraju da se neki tehnički put prokrči do njega jer zaboga, radi se o bogatim turistima koji ih žele vidjeti i koji će svoj novac ostaviti nama. Ova outdoor turbo elita voli dobro pojesti pa se na početku i na kraju ture organizuju prave gozbe, na trpezu iznose pitice, supice, sogan dolmice, u kupusu i japraku sarmice, rebarca i krtina s buta, zaporci i plečke, somuni i pogače, ratluk, kafa i baklavice za kraj. Vjerujem da im se na onim zabačenim vidikovcima do kojih su preorali gumama nabrijanih terenaca posluži šampanjac u kristalnim čašama čisto da ne zafali raskoši. Divilje se oni tako pogledima i ljepoti krajolika ali samo nakratko jer njihovoj pažnji ubrzo treba nova stimulacija i nikad zapravo neće shvatiti da je planina prava, istinska raskoš kojoj nikada neće pripadati.

U Hrvatskoj ista situacija. Pod izgovorom važnosti boravka u prirodi u doba pandemije i povećanog broja

izletnika i planinara, opština Dugopolje i PD Ljubljana su najavili izgradnju vidikovca i edukativne pješačko-planinarske staze do vrha Ljubljana na sjevernoj strani Mosora kojom će se osim planinara takođe moći kretati konjske karavane i kvadovi. Zvanično, ovaj projekat finansira Ministarstvo turizma i Splitsko-dalmatinska županija sa 75% sredstava (350.000 kn) i opština Dugopolje sa 25% sredstava (200.000 kn). Kako je to Dežulović odlično napisao u svom tekstu Split: Kronika jedne propasti, u kom zaključuje da su ga (Split), vlast, struka i građani cijeloga ispraznili, iznajmili i amputirali od urbanog života, kako bi turisti neometano uživali u autentičnom mediteranskom urbanom životu, čini se da su na red došle i planine.

PRIJATELJSKO-PORODIČNE OUTDOOR NOVAJLIJE

Treću grupu čine oni koji su s prijateljima ili članovima porodice sve češće u prirodi i uživaju na stazama u obližnjim šumama. Za ovo im nije potrebno posebno iskustvo ili oprema. Oni su spontano krenuli u šumu, na brdo i obližnju planinu ali im se dopalo i počeli su sve redovnije pohoditi staze. Tata, mama i djeca. Među djecom ima i tinejdžera. Ima i studentarije. Njih trojica u basketaškim šorcevima i cokulama odoše lagano do vrha. Srećem ih u maju i junu na stazi kojom godinama treniram a na kojoj sam za svo to vrijeme sreća četiri planinara i jednog psa. Razumijem njihovu potrebu i raduje me što je ovakvih rekreativaca sve više. Oni nemaju velike planove i bar za sad ne maštaju o izazovnim planinarskim turama. Jednostavno, žele male stvari da otkrivaju provodeći vrijeme zajedno

Na preko 4.000 mnv, može i u štiklama, Erin Ton

na svježem zraku daleko od vijesti o opasnom virusu i špekulacija o njegovoj istinitosti. Nadam se da je među njima mnogo onih koji će na osnovu pozitivnog iskustva poželjeti uložiti vrijeme i novac u obuku, opremu i odlazak na ozbiljnije planinarske ture. U tome bi značajan doprinos trebala dati lokalna planinarska društva koja će kroz škole planinarstva omasoviti svoje članstvo te obučiti i edukovati nove zaljubljenike o osnovama planinarstva, opremi, sigurnosti i ponašanju u prirodi.

RAVNOĐONAŠKE OUTDOOR NOVAJLIJE

U četvrtu grupu spadaju klasični izletnici koji uglavnom odlaze na kraće šetnje u prirodu i ostatak vremena provode u planinskim hotelima ili baštama bez ideje i želje da vrijeme provedu u nekom smislenom obliku rekreacija na planini. Pristaju eventualno na šetnju do planinskog vrha jer su kod prijatelja vidjeli fantastične selfije snimljene upravo tu pa žele seriju takvih za sebe. Ako se može autom stići blizu vrha, radije će iskoristiti tu pogodnost nego se pomučiti da tabanaju do cilja. Uglavnom dolaze u ravnim tenama i trenerkicama, cure s lakovanim ruksačićima i blage veze nemaju o planinarenju niti osnovnim pravilima ponašanja u prirodi. Ako se s ovakvima mimoilazite na uskoj stazi na planinskom vrhu pri čemu vi idete odozdo a oni odozgo, neće se zaustaviti da vas propuste da prođete. Neće vas ni pozdraviti jer oni ne znaju ništa o planinarskoj etici. Oni samo žele iskusiti djelić prirode koja im je lako dostupna, biti dio novog trenda i uvijek je činiti svoje iskustvo nizom fotografija koje će podijeliti na društvenim mrežama.

DA ZAKLJUČIM

Ono što želim reći je da je trend porasta broja novih rekreativaca svakako za pohvalu ali i da je mnogo izazova na koje treba odgovoriti kako bi se spriječili negativni uticaji na prirodu koju masovnost donosi. Ovdje nisam pisala o smeću koje ostavljaju i pale na izletištim, ali to je u doba pandemije postao problem i u uređenijim društvima. U Americi, gdje su propisi i infrastruktura mnogo ozbiljniji, National Forest Service je morala zatvoriti kampove izolovane u ruralnim područjima koji za razliku od uređenih kampova nemaju kante za smeće jer je predviđeno da posjetioci odnose smeće sa sobom a oni su pokazali takav nemar da osim zatvaranja nije bilo drugog rješenja. Tamo, ako vas rendžer zatekne da kampujete na nepredviđenom mjestu ili u vrijeme zabrane, kazne mogu da idu i do 5.000 \$. Prijateljica iz Norveške mi piše da su i kod takode zabilježene gužve na izletištim i parkinzima prema planinskim stazama ali da nije bilo incidenta s ostavljanjem smeća ili divljanjima u prirodi jer Norvežani imaju izuzetno razvijenu ekološku svijest. Zato, kad se ponovo otvore granice, moja prva destinacija za istraživanje i avanture u prirodi će biti upravo Norveška.

SANJA KAVAZ

© TRČIM JER ŠTRČIM

[HTTPS://TRCIMJERSTRCIM.BLOGSPOT.COM](https://trcimjerstrcim.blogspot.com)

REGISTRACIJA DOMENA

.rs .com .org .net .tv .me
pomoć pri transferu domena
WHOIS zaštita domena
SSL sertifikati

VPS SERVERI

veoma brzi SSD diskovi
jednostavan kontrolni panel
garantovani resursi
automatski backup

DEDICATED SERVERI

jednostavan kontrolni panel
automatski backup
managed ili unmanaged
99.9% uptime

VRHUNSKA PODRŠKA

Offsite backup jednom nedeljno
24/7/365 monitoring i optimizacija servera
Baza znanja sa detaljnim uputstvima
Proaktivni monitoring sajta

BESPLATNA MIGRACIJA

prebacimo fajlove, baze i skripte
zadržaćete sva podešavanja
bez prekida u radu sajta
uvek možete proveriti status

adriahost

Najbolji poslovni hosting u Srbiji
www.adriahost.rs prodaja@adriahost.rs 011 41 42 888

Trudimo se strastveno da propadnemo barem (ne)dostojanstveno

Šume u zaštićenim područjima i na Fruškoj gori

FOTO: GORAN VUČIČEVIĆ

Prošlo je već više od dve i po godine kako je u ovom magazinu objavljen kritički osvrt na neka dešavanja u našim zaštićenim područjima, a posebno u NP „Fruška gora“, a izgleda kao da se ništa nije ni promenilo. U stvari, sad je sve još puno gore. Pokušaću da kroz razne aspekte približim i pojasnim trenutnu situaciju...

Ne znam koliko je svima poznato, ali sve šume u Srbiji, bez obzira da li su u državnom ili privatnom vlasništvu, po Zakonu o šumama su predmet gazdovanja i to ne makar kakvog gazdovanja već tzv. „održivog gazdovanja“ koje u bukvalnom smislu znači „seci manje nego što poraste“, tj. planiraju se seče na osnovu tzv. „etata“, odnosno procenjenog godišnjeg povećanja šumske mase u kubnim metrima i to uvek u obimu koji je manji od utvrđenog porasta. Ovaj etat se utvrđuje i procenjuje inventurom i proračunom na terenu i na ovaj način se obezbeđuje ekonomska funkcija (direktna zarada od prodaje drvnog sortimenta) i trajno korišćenje šumskih resursa.

Šumama u svim zaštićenim područjima takođe se gazduje po ovim istim principima, pa samim tim i šumama u nacionalnim parkovima. Ako postoje predrasude da se šume u našim nacionalnim parkovima ne smeju seći onda je krajnje vreme da se ovih predrasuda konačno i rešimo, jer sva naša zaštićena područja i nacionalni parkovi pod šumama su istovremeno i šumska gazdinstva. Može se reći da su šume u našim zaštićenim područjima specifična šumska gazdinstva koja podležu dodatnim zaštitnim merama. Kada ovo shvatite manje ćete se frustrirati kad god naiđete na seču ili ogromne hrpe naslaganih trupaca pokraj staze kojom pešaćite.

Ono što je specifično za gazdovanje šumama u zaštićenim područjima jesu režimi zaštite koji su zakonima i uredbama određeni prostorno za svako zaštićeno područje, pa imamo situaciju da na osnovu Zakona o zaštiti prirode šume u I stepenu zaštite ne smeju da se seku. Ponekad se kao u nedavnom primeru u SRP „Bagremara“ čak i ovo zaobiđe, pa se u saradnji sa Zavodom za zaštitu prirode osmisli „Program revitalizacije staništa“ koji se od strane nadležnog Ministarstva odobri kao pokriće za totalnu seču šume u I stepenu zaštite, te se može reći da u Srbiji na kraju krajeva nijedna šuma nije „ono baš“ zaštićena (samo da znate).

Većinom šuma u Srbiji gazduju naša dva najveća šumarska preduzeća - JP „Srbijašume“ ili JP „Vojvodinašume“, posebno osnovana javna preduzeća koja upravljaju šumama u nacionalnim parkovima. „Srbijašume“ i „Vojvodinašume“ imaju svoju mehanizaciju i svoje radnike koji se bave sečom ili kako oni to zovu „negom i održavanjem“ šuma, a nacionalni parkovi za ove radove angažuju raznorazna preduzeća najčešće po principu najpovoljnije ponude, tj. po principu ko najviše stavi u džep direktora.

Često se za ovakve radove organizuju tek osnovana preduzeća ili preduzeća kojima ovo i nije osnovna delatnost i koja „ubiru kajmak“, a za puno

manje novca onda posao dodeljuju podizvođačima. Teško je opisati koliko je ovakav način organizacije seče šume u našim nacionalnim parkovima štetan i koliko se ovi poslovi rade nedomaćinski, a da se pri tome ne poštuju ni osnovni zakoni i pravilnici u vezi „šumskog reda“, ostaju iza njih deponije na mestima šumskih radova i apokaliptične scene na mestima izvlačenja i utovara trupaca. Kad se na sve ovo doda i stalno prisutna praksa krađe, korupcije i mućkanja sa papirima, od faze doznačavanja do faze otpreme, jasno je da nam je ubedljivo najlošiji sistem baš u nacionalnim parkovima, te da imamo apsurd da se najštetnije radi tamo gde bi trebalo najviše da se čuva i pazi šuma i šumski ekosistem. Da stvar bude još gora, država poslednjih godina finansira u velikom obimu i izgradnju tvrdih šumskih puteva koji dodatno narušavaju i nanose štetu šumskom ekosistemu, a umesto konja se uvode teške mašine.

Šumama u našim nacionalnim parkovima se upravlja štetno i nedomaćinski, puno je veći prostor za korupciju i zloupotrebe, zagađuje se i devastira šuma i sve u svemu puno se lošije radi nego u šumama koje su pod ingerencijom „Srbijašume“ i „Vojvodinašume“... E, sad, pošto znamo da ni u ovim preduzećima nije bajno i sjajno, jasno je da je u nacionalnim parkovima u stvari jedna katastrofalna situacija.

Da bi stvar bila još gora na Fruškoj gori postoji i nekoliko dodatnih problema: prvi je problem to što je samo tri odsto šume u I stepenu zaštite, pa iz toga sledi da se maltene svuda seče, a drugi problem je struktura i starost šuma. Naime, zbog vekovne pogubne eksploatacije fruškogorskih šuma one su danas 80% „izdanačke“, tj. lošijeg kvaliteta i kraćeg veka, pa su samim tim i „prezrele“ gledano kroz šumarsku prizmu. Zbog svega toga ušlo se poslednjih decenija u procese „prirodne obnove šuma“, tj. seče kojima se umesto stare izdanačke šume dobijaju mlade šume iz semena. Na našu žalost, ovo se iz raznoraznih razloga već godinama radi izrazito neuspešno (čast izuzecima) i dobijamo sve veće i veće površine na kojima su neprohodne šikare pod kupinom, šipkom i bagremom umesto planirane mlade hrastove šume i tamo nikad neće više ni biti šuma.

Da zaključim: Pritisak na šumski ekosistem Fruške gore je izuzetno štetan i ogroman poslednjih godina, a dodatno je pored prethodno navedenih stvari pogoršan i procesom restitucije u kom je vraćeno 25% najboljih šuma Srpskoj pravoslavnoj crkvi, koje za poslove seče šuma angažuju još kriminalnija preduzeća i sam Bog zna kakvu i koliko su štetu napravili i koliko je još dodatno neplanski posećeno drveća od strane ovih preduzeća, jer prave i ozbiljne kontrole njihovog rada ni nema. Trenutno je na sceni ogromna pljačka šumskih resursa u našem najstarijem nacionalnom parku i to treba svi da shvate.

Država poslednjih godina finansira u velikom obimu i izgradnju tvrdih šumskih puteva koji dodatno narušavaju i nanose štetu šumskom ekosistemu, a umesto konja se uvode teške mašine.

Andrevlje

Jazak

Kraljeva stolica

OSTALI PROBLEMI U UPRAVLJANJU

- Stalna negativna kadrovska selekcija i ogroman broj radnika u administraciji u odnosu na realne potrebe, kao i partijsko zapošljavanje u Javnom preduzeću Nacionalni park „Fruška gora“.
- Područja u I zoni zaštite su zaštićena samo u tom smislu da se tamo ne seče, a u svemu ostalom nisu, jer ova područja i nisu predmet brige JPNP „Fruška gora“ zato što ih oni iskreno doživljavaju kao nešto što im je nametnuto od strane „ludih ekologa i biologa“ i ne žele uopšte da se bave sprečavanjem radnji koje narušavaju red u tim zonama poput vožnji džipova i enduro motora. Što se šumarske struke tiče, ove šume su u degradaciji i najradije bi ih odmah posekli iako su, na primer, neke od tih šuma u

skorije vreme i svetski vrednovane („Papratski do“).

- Nesrećno formiranje službe čuvara prirode iz redova šumara, bez jasnog profilisanja šta su njihova prava, a šta obaveze (iako postoji novi pravilnik koji još nije usvojen, te se radi po starom), nedovoljno (maltene nikakvo) finansiranje ove službe od strane države, kao i nedovoljan broj stručnjaka iz sfere biologije i ekologije stalno zaposlenih u preduzeću (čitaj: jedan biolog). Ovo svima jasno govori da je ekološka funkcija potpuno zanemarena i da se nacionalnim parkom upravlja kao sa najobičnijim šumsko-lovnim gazdinstvom.

- Izostanak bilo kakve iskrene želje za komunikacijom sa tzv. „stejholderima“ tj. interesnim grupama koje predstavljaju korisnike usluga nacionalnog

parka. Ovo decenijsko ignorisanje i maltene nikakav rad na edukaciji posetilaca je i dovelo na kraju do ogromnog jaza između korisnika i uprave nacionalog parka. Postoji samo formalno formiran „Savet korisnika” za kog se ne zna ni ko su članovi ni čije interese tamo zastupaju (ako se uopšte i sastaju).

- Nužnost povećanja površina u I stepenu zaštite u formi manjih rezervata gde bi se štitile i pejzažne i estetske vrednosti šuma, kao i jasnije razgraničenje obima šumskih radova između II i III zone zaštite, jer trenutno neke razlike ni nema.

- U delu lovstva (JPNPFG je istovremeno i lovno

gazdinstvo na celoj svojoj teritoriji) postoje velike nepravilnosti u podacima koji su u vezi sa prihodom od organizacijom lova, gde se na primer za tri godine uzastopce (2015 - 2017) iskazuje kao prihod magična cifra od 174.881 dinara, a poređenjem sa ubijenim brojem divljih svinja dolazi do apsurdne računice da jedan lovac u jednom ovakvom lovu ubije čak sedam divljih svinja. Na terenu se na primer dešavalo da se kao donacija dobiju neke silne tone starog hleba koji se onda pobaca po hranilištima i tamo trune i buđavi i verovatno na kraju i truje divljač. Lov se organizuje subotom u delovima gde je velika posećenost i to

bez ikakve najave i upozorenja, što ugrožava bezbednost posetilaca.

- Seče se sve čim dođe u fazu zrelosti, a ostavljaju najčešće samo voćne vrste poput divlje trešnje. Uputstva o sečama se moraju korigovati u smislu da se pojedinačna reprezentativna stabla svuda ostavljaju u nekom određenom broju, tj. da se ne seku kad dostignu zrelost već da se ostave da dožive duboku starost. Mi sada imamo situaciju da na Fruškoj gori ne možeš naći nijedno stablo koje ima 200 godina, pa čak ni blizu. Takođe se pri doznačavanju često ne vodi dovoljno računa o životinjama, naročito pticama koje se gnezde u krošnjama ili dubovima, te se dešava da se takva stabla poseku. Mora se težiti da kao rezultat seča dobijamo mešovite raznodobne i višespratne šume koje će biti generator biodiverziteta, a ne jednodobne sastojine.

GDE SMO MI (PLANINARI) U OVOJ CELOJ PRIČI?

Od planinara i planinarskih društava se ukratko očekuje sledeće:

- Da čute i ne bune se.
- Da plaćaju naknadu za ulazak u zaštićeno područje i naknadu za organizaciju manifestacija.
- Da idu samo predviđenim stazama, a za ulazak ili prolazak kroz I zonu zaštite da se obrate upravljaču za dozvolu.
- Da ne smetaju.

- Da dolaze što ređe (po mogućnosti nikad), jer smetaju drvosečama, lovcima, motorašima, kvadašima i džipadžijama... Uopšteno - smetaju i nerviraju sve oko sebe.

- Da besplatno markiraju i održavaju staze koje koriste svi posetioci.

- Da skupljaju đubre jer to upravljač ne čini iako je u obavezi po više zakonskih osnova, ali voli da se pravi blesav i da kaže da to nije njegova stvar.

Krajnje je vreme da se probude svi koji se nisu još probudili, da se sva planinarska društva i formalno odrede prema ovim problemima, kao i da se pridruže građanskoj inicijativi i aktivistima koji već godinama ukazuju na ove probleme. Nema više mesta konformizmu i bilo kakvim kalkulacijama. Uskoro nećemo imati gde da idemo da planinarimo i boravimo u netaknutoj prirodi. Nisu dovoljne više samo aktivnosti samo nekih pojedinaca iz planinarskog pokreta, u ovome moramo biti jedinstveni i udruženi, nismo mi tu zbog njih već su oni tu zbog nas, mi im u krajnjoj liniji obezbeđujemo plate i naše resurse pljačkaju i devastiraju.

Uostalom, nije to bilo tako davno kada su ljudi odlazili na Frušku goru da pobeđu zulumčare, ako treba - možemo to opet.

TEKST I FOTOGRAFIJE:
GORAN VUČIČEVIĆ

Vašinara

Slatine

TV Toranj

Mali Kusak

Speleološka godina

Obeležavamo pedeset godina Akademskog
speleološko-alpinističkog kluba...

Međunarodna speleološka unija (UIS) je proglasila 2021. godinu Međunarodnom godinom pećina i karsta (International Year of Caves and Karst - IYCK). U ovoj godini speleološki klubovi širom sveta imaju dodatne aktivnosti i pokušavaju da ljudima više približe i objasne značaj karsta i pećina u životnoj sredini. Na mnogima nevidljiv način, karst utiče na živote miliona ljudi u svetu.

Akademski speleološko-alpinistički klub (ASAK) iz Beograda kao klub ima duplu obavezu ove godine - obeležavamo

50 godina rada i postojanja. Planirane su razne aktivnosti, čija organizacija je malo otežana zbog poznate situacije sa Covid-19. Štampa se promotivni materijal, biće pokrenute akcije čišćenja, edukacije lokalnog stanovništva u blizini karsta, pa do kursa, i organizovanja 10. Simpozijuma o zaštiti karsta.

Naše aktivno članstvo svake godine broji između 25-50 ljudi, vrlo šarolikog obrazovanja, interesovanja i godišta. U poređenju sa planinarskim klubovima, brojnost nije velika, u Srbiji ova aktivnost nije toliko popularna. Postoje pokušaji da se to stanje promeni, ima dosta prostora za nova istraživanja, razne su aktivnosti kojima se bavimo, i pokušaćemo približiti više ljudima naš rad i time možda zainteresovati nove članove.

Početak rada kluba 1971. godine vezuje se uz stručni klub studenata geografije "Jovan Cvijić" PMF-

a u Beogradu, koji je okupio ljude se zajedničkim interesovanjem za speleologiju, naučno-istraživački rad, bavljenjem sportom, druženjem i sličnim aktivnostima. Ubrzo nakon osnivanja Klub je izašao iz okvira PMF-a, gde je ponikao, i postao gradski klub koji okuplja sve zainteresovane za speleologiju i istraživanje karsta, svih struktura i kvalifikacija. Sastanci članova se održavaju jednom nedeljno u prostorijama kluba, koji su otvoreni za sve zainteresovane posetioce. Za ovo vreme, ASAK je aktivno sarađivao sa brojnim naučnim institucijama, ustanovama i privrednim organizacijama.

Za pedeset godina kurs ASAK-a je uspešno prošlo blizu 1.000 ljudi. Kao i u svakoj ekstremnoj aktivnosti, motivi za bavljenje su različiti, tako da je za neke ljude kurs bio samo avantura, dok su neki ostavili dubok trag u radu kluba. Akcije koje se organizuju su

Dubočka pećina, Kučevo, Srbija
Boris Mrdja

Poručite kalendar

Jedna od važnijih stvari u ovoj godini bila je odabir fotografija iz pećina u Srbiji, i pravljenje kalendara za promociju speleologije. Svaka slika ima malu informaciju o pećini, njen nacrt, lokaciju i autora. Sav prihod od njegove prodaje ide u pokrivanje troškova štampe i promocije. Kalendar se može naručiti ili lično preuzeti u Beogradu, više informacija na e-mail: asakkalendar@gmail.com

Dubočka pećina nalazi se u blizini Kučeva u istočnoj Srbiji. Prohodna je od ponora do izvora, povremeno hidrološki aktivna. Sa izvorske strane ima impozantan ulaz visine oko 20 m. U dva kanala su pronađeni fosilni ostaci pećinskog medveda. Glavni kanal ima erozionu morfologiju, a u bočnim kanalima ima speleotema. Dužina: 2734 m, denivelacija 65 m. Dubočka Pećina Cave is situated close to the town of Kučevo in eastern Serbia. It is a through cave, seasonally hydrologically active. The outflow entrance is 20 m high. The fossil remains of cave bear were found on two locations. The main passage has an erosional morphology, while side passages contain speleothem. Length: 2734 m, denivelation: 65 m.

April

2021

29 30 31 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 1 2

raznovrsne i za svačiji ukus. Svakako najzanimljivije su letnje ekspedicije koje se organizuju i traju sedam i više dana.

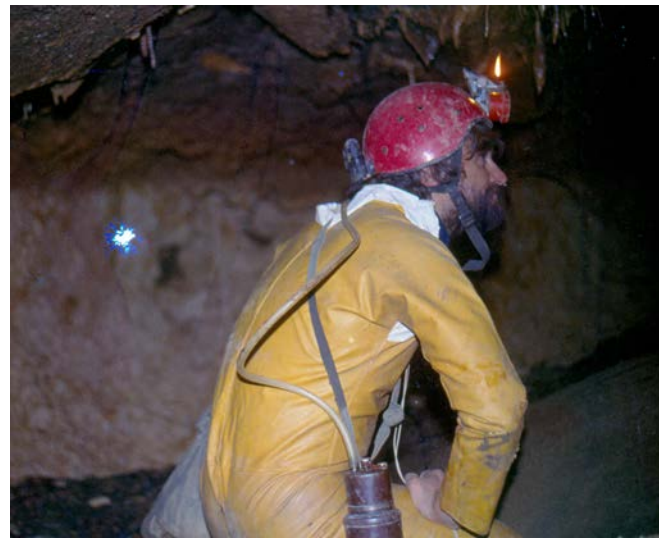
Ako je nešto sigurno, to je da baveći se ovom aktivnošću, stalno ćete otkrivati nove predele koji nisu na turističkim mapama, udaljeni od civilizacije, i biti oduševljeni prirodom. Transport, tj. logistika i dalje predstavlja jedan od izazova. To je jedino što se za sve ove godine nije puno promenilo. Ulazi u pećine se često nalaze na vrlo nepristupačnim mestima, tako da ni jedino vozilo ne može prići blizu lokacije. Speleolozi najčešće sami nose svu opremu do ulaza u pećinu, što ponekad može da traje i par sati, sve u zavisnosti od terena na kojem se nalazimo. Na ekspedicijama je zato potrebna dobra kondicija, dok za manje objekte i vikend akcije je svakako poželjna, ali nije preduslov. Džip je omiljeno prevozno sredstvo speleologa. Uzdamo se u terenska vozila, povremeno konje, i svoja leđa.

Razvoj tehnologije je omogućio i učinio pristupačnim LED svetla i baterije koja dugo traju. Karbidna lampa je decenijama bila idealna solucija, zbog svoje jednostavnosti, pouzdanosti i relativno povoljne cene. Mogu se i dalje koristiti, ali to je sada više iz sentimentalnih razloga. Daje veoma svetao plamen koji nastaje kao posledica sagorevanja acetilena. Acetilen se formira hemijskom reakcijom između karbida i vode, koja se odvija u telu karbituše.

Tehnologija izrade opreme svake godine napreduje, novi materijali, jači, lakši, sigurniji, i brzo

„Istražiti, razumeti i zaštititi“

Međunarodna godina pećina i karsta (International Year of Caves and Karst - IYCK) je inicijativa Međunarodne speleološke unije (UIS). UIS je neprofitna organizacija sa sedištem u Sloveniji, posvećena istraživanju, proučavanju i ispravnom upravljanju speleološkim objektima kroz međunarodnu saradnju. UIS okuplja 54 države članice koje podržavaju Međunarodnu godinu pećina i karsta. UIS je svake četvrtle godine domaćin Međunarodnog speleološkog kongresa, koji predstavlja najveće svetsko okupljanje naučnika, menadžera, edukatora i istraživača u ovoj tematskoj oblasti. Nastupajući, 18. međunarodni speleološki kongres održaće se 2021. godine u Savoie-Technolac, Le Bourget du Lac, Savoie, Francuska. Kongres će obuhvatiti i glavni međunarodni događaj kojim će biti obeležena Međunarodna godina pećina i karsta. Biće organizovani brojni naučni i obrazovni događaji. Lista događaja je duga i stalno raste. Osim aktivnosti u državama članicama UIS-a, Međunarodnu godinu pećina i karsta podržavaju i na desetke drugih međunarodnih i nacionalnih organizacija. Kompletne i ažurirane informacije o Međunarodnoj godini pećina i karsta dostupne su na zvaničnoj web stranici IYCK: www.iyck2021.org

ulaze u upotrebu. Sada je sve dosta sigurnije nego ranije, postoje razni jasni standardi i procedure u korišćenju opreme. Nesreće, kao i u svakoj aktivnosti su moguće, uglavnom se svode na ljudsku grešku i nepravilnu upotrebu opreme. Retko se dešavaju, ali zbog nepristupačnosti terena i vremena potrebnog za spasavanje, svaka nesreća nosi visok rizik.

U letnjem periodu, ukoliko nema speleoloških akcija, uvek se lepo rashladimo kanjoningom ili raftingom. Iako to nije naša standardna aktivnost, ona uvek predstavlja lepu avanturu i druženje, i samim tim jača veze između ljudi. Vežbalište na Košutnjaku u Beogradu, služi kao mesto za uvežbavanje speleoloških tehnika.

Da bi klub rastao i napredovao, posebna pažnja se obraća na obuku, i prijem novih članova. Kurs se održava svake godine, obično u proleće. Prošle godine kurs je prekinula korona. I to dva puta. Ali ne damo se, i nadamo se da će se sa suncem i toplijim vremenom steći uslovi za novo održavanje kursa. ■

Karst (kras, krš) je tip predela koji se, po procenama, prostire na oko 20% svetske kopnene površine. Karst nastaje rastvaranjem stena. Na površini je prepoznatljiv po različitim oblicima reljefa, koje prosečan posmatrač ponekad u prvi mah ne prepoznaje. Neki oblici su dramatični i veoma privlačni. Mnogi oblici su sakriveni od pogleda, jer se nalaze u pećinama. Pećine i karst su resursi neprocenjive vrednosti. Stotine svetskih pećina su otvorene za turističke posete, neke od njih imaju status Svetske baštine. Svake godine pećine posećuje oko 150 miliona turista, obezbeđujući tako značajne prihode nacionalnim i lokalnim ekonomijama. Karstni vodonosnici obezbeđuju oko 20% svetske pijaće vode i uključuju neka od najznačajnijih izvora i bunara na Zemlji. Pećine i karst su staništa nekih od najraznovrsnijih, najznačajnijih i najređih ekosistema na našoj planeti. Na taj način doprinose ekološkom diverzitetu - kako na površini terena, tako i u podzemlju. Najznačajniji svetski kulturni i arheološki lokaliteti često se nalaze u pećinama. Pećine i karst doprinose dobrobiti svakog društva, ali uključuju i specifične izazove. Pećine i ostali podzemni kanali (provodnici vode u karstnim vodonosnicima) ne mogu da filtriraju zagađenja, već ih transportuju dalje nizvodno. Na taj način može da dođe do kontaminacije izvorišta pijaće vode. Karstni vodonosnici su veoma kompleksni, još uvek nedovoljno istraženi i teško ih je modelovati. Na žalost, ovakva cirkulacija vode može veoma brzo da transportuje patogene organizme i hemikalije kilometrima daleko, sve do izvorišta za vodosnabdevanje. Kao često udaljeni i skriveni prostori, pećine i karst su još uvek slabo poznati javnosti. Broj naučnika i upravljača prirodnim dobrima koji dobro razumeju karst još uvek je nedovoljan. Vlade mnogih država uopšte ne prepoznaju pećine i karst, ili nedovoljno uvažavaju njihov značaj.

VIA FERRATA MERDEVINE I MOSTIČI

Tehnike kretanja preko različitih tipova
merdevina i mostića na VF...

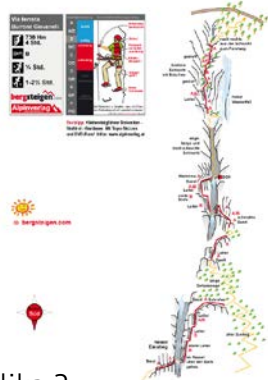

Merdevine i mostići vrlo su česti na klasičnim stazama VF. Ova vrsta infrastrukture postavljena je tako da penjačima na stazi VF omoguće sigurno i bezbedno penjanje na veoma strmim i vertikalnim delovima stena, kao i bezbedan prelazak sa jedne stenovite formacije na drugu. Tehnike prelaska su uslovljene vrstom, upotrebljenim materijalima i samim načinom izrade merdevina i mostića. Predstavljaju posebnu vrstu atrakcije za penjače.

Na info panoima, na polaznim tačkama za konkretnu VF stazu (slika 1.), posebno u Austriji, pored osnovnih informacija o VF stazi, postoji šematski prikaz cele staze VF po sekvencama - deonicama (slika 2.). Standardnim usvojenim simbolima, prikazano je postojanje i pozicija merdevina i mostića na stazi Via ferrata.

Slika 1.

Slika 2.

Duško Popović, Alfa Activ, Beograd

Licencirani vodič Via Ferrata 493
Planinski vodič Ib kategorije UIAA MB 583
Tel./mob: +381 60 684 51 71
E-mail: dusko.popovic060@gmail.com
Web: www.alfaactiv.com

samih merdevina, često se susrećemo i sa periodično postavljenim ankerima kojima se obezbeđuje stabilnost merdevina na steni. Uz merdevine je postavljena sigurnosna sajla koja može biti posebno pričvršćena na steni, ali i postavljena na samim merdevinama.

U odnosu na poziciju merdevina prema steni najčešće razlikujemo vertikalne, kose i spiralne merdevine.

- Vertikalne merdevine (slike 3. i 4.) su svojim krajevima, a ponegde i periodično, fiksirane klinovima u stenu. Postavljene su tako da su u paralelnom odnosu sa stenom na odstojanju 0,2-0,5 m.

- Kose merdevine (slika 5.), kao i vertikalne s tim da prate nagib stenovite formacije.

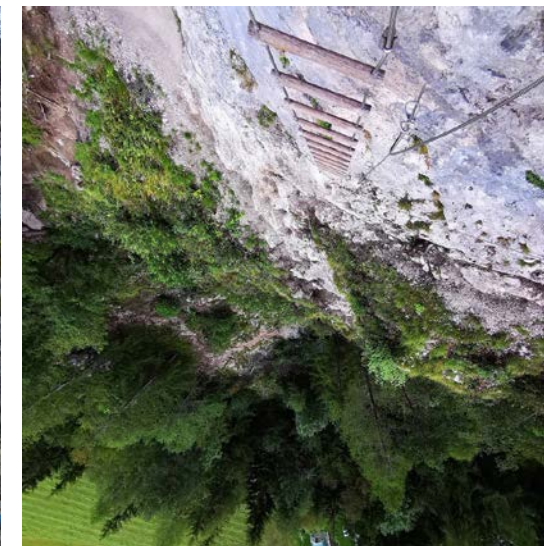
- Spiralne merdevine (slika 6.), su posebna vrsta merdevina izrađenih i postavljenih tako da se u odnosu na vertikalnu osu gazišta i hvatišta postavljaju u spiralnom odnosu.

7.1.2. Tehnike kretanja na VF

merdevinama (slika 7.) Kretanje - penjanje Via ferrata merdevinama je dodatni adrenalinski doživljaj pre svega zbog same specifičnosti merdevina i izražene vertikalnosti. Na početku merdevina potrebno je ukopčati karabinere Via ferrata seta na sigurnosnu sajlu. Odpočeti penjanje laganim, usklađenim, kontinuiranim, naizmjeničnim pokretima ekstremiteta. Masa tela je isključivo projektovana na noge, dok ruke koristimo za održavanje vertikalnosti uz povremeno neophodno opterećenje. Rukama se hvatamo za prečke merdevina ili za noseće sajle, ili metalni okvir sa strane tako da ovlaš zatvaramo šake bez grčovitog stezanja. Gazimo po sredini prečki i to središnjim delom stopala-cipele. Rasterećenu nogu privodimo opterećenoj na istu prečku i zakoračimo istom nogom u naredni korak. Na taj način postizemo ravnomernost opterećenja muskulature obe noge uz racionalno trošenje energije. Karabineri Via ferrata seta su sve vreme ukopčani na sigurnosnoj sajli na Via ferrata merdevinama. Potiskivanje karabinera vršimo isto

Slika 3.

Slika 4. - Mojstrana merdevine

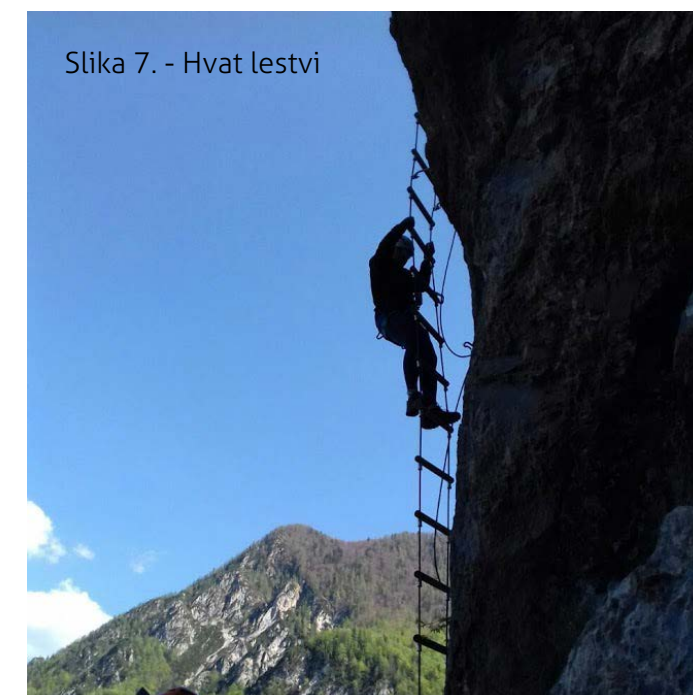
Slika 5. - Lestve

kao i na vertikalnim deonicama VF. Prekopčavanje na klinu se vrši standardno, kao i kod klasičnog penjanja na stazi Via ferrata, jedan-gornji karabiner iskopčamo dolaskom do klina i ukopčamo na narednu sekvencu, a zatim to isto uradimo i sa drugim karabinerom. Momenat prekopčavanja karabinera je kada poluopruženom rukom možemo izvršiti prekopčavanje, a najkasnije kada svojim ramenim delom dosegemo visinu klina. Radi kraćeg zaustavljanja na Via ferrata merdevinama neophodno je ukopčati dopunski karabiner na prečku merdevina ili iznad najbližeg klina merdevina. Penjanje na Via ferrata merdevinama nije preporučeno kao kretanje stepenicama jer utiče na znatno povećanje utroška energije i dovodi do bržeg zamora penjača. Sigurnosno odstojanje između penjača kao i broj penjača koji istovremeno penju na istim Via ferrata merdevinama određuje vodič na licu mesta. Umorne, eventualno iscrpljene ili uplašene osobe navezati na vodičko užice i uz osiguranje odozgo pomoći im da uspešno savladaju VF merdevine.

NASTAVAK U SLEDEĆEM BROJU.

Slika 6. - Spiralne merdevine „dele aquile“

Slika 7. - Hvat lestvi

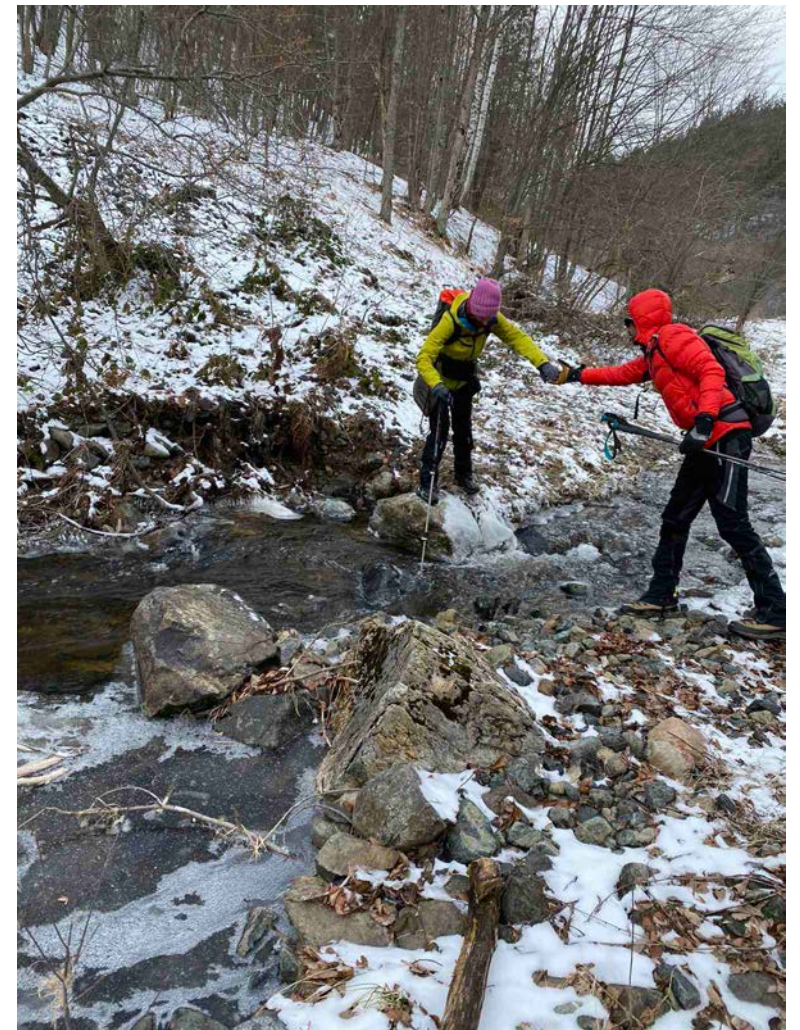
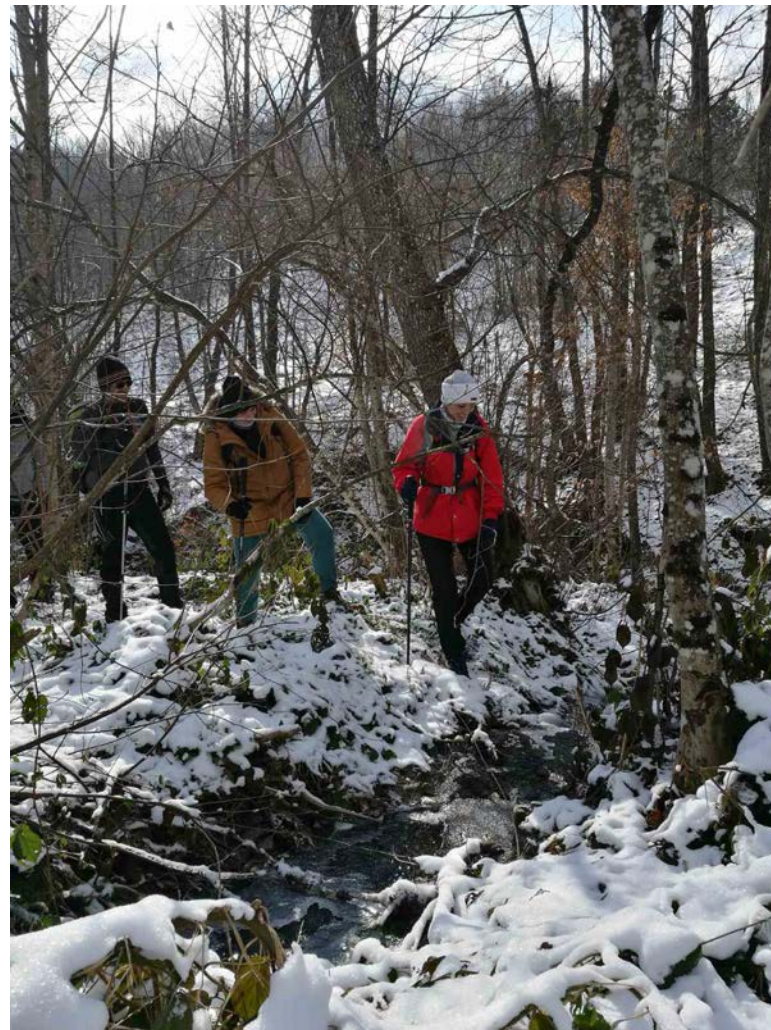
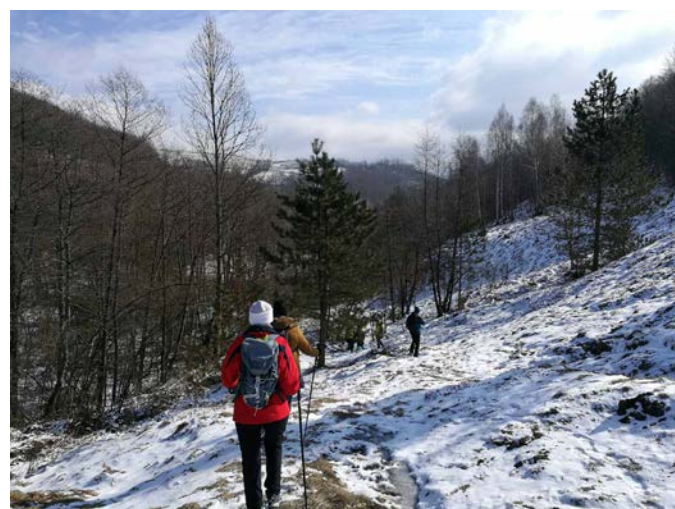

Zimske čari Suvobora

*Mala ekipa na laganoj akciji EST-a na najistočnijoj
valjevskoj planini...*

Ono kada prezimiš decembarско-januarsku Koronu - sa velikim K, što znači „krajnje opasno“, nije da ti baš odmah treba neka visokogorska akcija, ali sa druge strane cupkaš ko siroče već danima i gledaš drugare što se valjaju po nekim „a la kilimandžarovskim“ snegovima i prave ti zazubice najgore vrste. Čutiš i trpiš i čekaš da te malo prođe. Pritom i ne znaš šta treba da te prođe, jer neizdrž je suviše jak u tvojim venama.

Već si napravila prve korake po beogradskim brdima i strmim uličicama ne bi li shvatila da li tvoja pluća jednako dobro rade kao i pre upoznavanja sa „gospođom K“. Shvataš ti sve preporuke, da čak i ako misliš da možeš da treba još malo da se sačuvaš, pa strpljivo trpiš i čutiš.

No, kada se ukazala, po tvojim sopstvenim merilima, lagana akcija EST-a na Suvobor, iskušenju se više nije moglo odoleti. Suvobor je poznat kao najistočnija valjevska planina, bogata florom i faunom, sa raznovrsnim reljefom kraškog tipa, vrlo popularan kako zimi tako i ljeti, sa mnoštvom staza i bogaza.

Dogovor je bio da se krene sa troje kola iz različitih pravaca Beograda i da se nađemo u određeno vreme na lokalitetu. S obzirom da je nas troje vozila jedna, nasdave simpatična plavuša, naravno da baš nismo pratili onaj Google maps koji je trebalo, nego smo skrenuli kod iza Ljiga ka Stanišićima. Ta početnička greška se

na kraju pokazala kao potpuno ispravna. Ma, intuicija je sve. Sa nama u kolima je bio i mlađahni par, ona drugi put na planini, a on prvi. Šalimo se putem sve vreme, jer je ona svoje vatreno krštenje sa planinarenjem doživela na Rtnju, a gde drugde. Što bi se reklo u narodu, odmah, pa muško, visinska razlika od preko 1.200 m.

Dok se vozimo preko Rajca ka zakazanoj tački susreta, vijugamo uskim seoskim putevima i nadamo se da nećemo naleteti na neki preveliki sneg jer osim zimskih guma, druge opreme nemamo. Snežne pahulje nas s vremena na vreme podsete da moramo da budemo izuzetno oprezni u vožnji. Prekrivaju led pod nama, i usporavaju naše kretanje.

Smejemo se opaskama Plavuše u stilu: „Ko ovde živi? Kako ljudi ovde žive...?“

Gradsko dete, nenaviknuto na selo i na samoodrživost imanja. Ne razume da se ne mora tri puta dnevno ići u prodavnicu. Razvijamo dalje razne filozofske teme da li bi iko od nas se odlučio po stare dane da se vrati u selo, u prirodu i uhvati u koštac sa svim onim što to nosi. I da li bi to neko uradio sada, u ovom trenutku svog života. I tako posle mnogo zig zaga i malo uspona i silazaka i mnogo smeha i vickastih primedbi, ugledasmo ostatak ekipe.

Dok se upoznajemo i pričavamo da smo pogrešili „skretanje kod Albukerkija“, shvatamo da su jedna

njihova kola ostala nekolicinu kilometara niže jer nisu mogli da izvuku uspon po ledenom kolovozu. Ispade da smo imali sreće. Sve u svemu drugar sa džipom se vratio i pokupio ostatak ekipe i svi smo brzo bili spremni za polazak. Čim izađosmo iz kola, shvatismo da ledeni februar oštiri svoje kandže na nama. Uz „uh“ i „ih“ nekako stavismo kamašne, prebrojasmo se i puni elana skoro otrčasmo u novu avanturu predvođenu Nenadom - vodičem.

Hladan vazduh na -12 stepeni štira naše nozdrve, pa naše šuškanje u cilju nekog razgovora ispod maski i marama, više liči na onaj zvuk kad tražiš stanicu na retro radio aparatima, ali nas to ne sprečava da nastavimo da vežbamo komunikacijske veštine.

Malo vetra dodatno uba, cuje još malo jeze među naše kosti, ali svi smo složni da se to sve da izdržati.

Dišem čist planinski vazduh i moja pluća kao da ponovo čuju pesmu slavu. Sve je opet na svom mestu. I ja sam tamo gde pripadam. U trenutku filozofskog magnovenja, shvatih da me je grupa prešla, pa se izbavih iz sopstvenih meditacija i solilokvija i potrčah malo da ih stignem.

Prvo smo se popeli na vrh Suvobora, 866 mnv, zatim smo se spustili grebenom Malog Suvobora do mesta gde Ravna reka postaje Velika Dičina, tu smo nekako pregazili reku, uz svesrdnu pomoć džentlmena u grupi, pa smo krenuli u uspon na Crni vrh, 822 mnv.

Grupa mala, ali odabrana. Meni sve neka nepoznata mlađa lica. Lepo ih je videti onako zajapurene i sa adrenalinskim sjajem u očima. Nekima od njih je ovo prvo planinarenje. Nekima tek drugo. Uvek mi je drago videti nova lica koja postaju zadojena prirodom i kretanjem po njoj.

S obzirom da nam se ledi kosa, i da minus uzima maha, ne pravimo nikakve duže pauze da se ne bismo skroz ohladili. Uspat nas vodič i edukuje, što nije loše, pre svega zbog planinara početnika. Stanemo u neki zaklon četinara na kratko da se okrepimo čajem i nekim energetskim čokoladicama. Nema se vremena za ceo sendvič. Dva tri zaloga, pre nego što se smrznju prsti i nastavljamo našu šetnju. Krajolik je pitom i ogoljena stabla vire po proplancima i verujem da je fantastičan u prolećno jesenjim bojama.

Skoro u glas kažemo kako ćemo se vratiti da se napajamo istim.

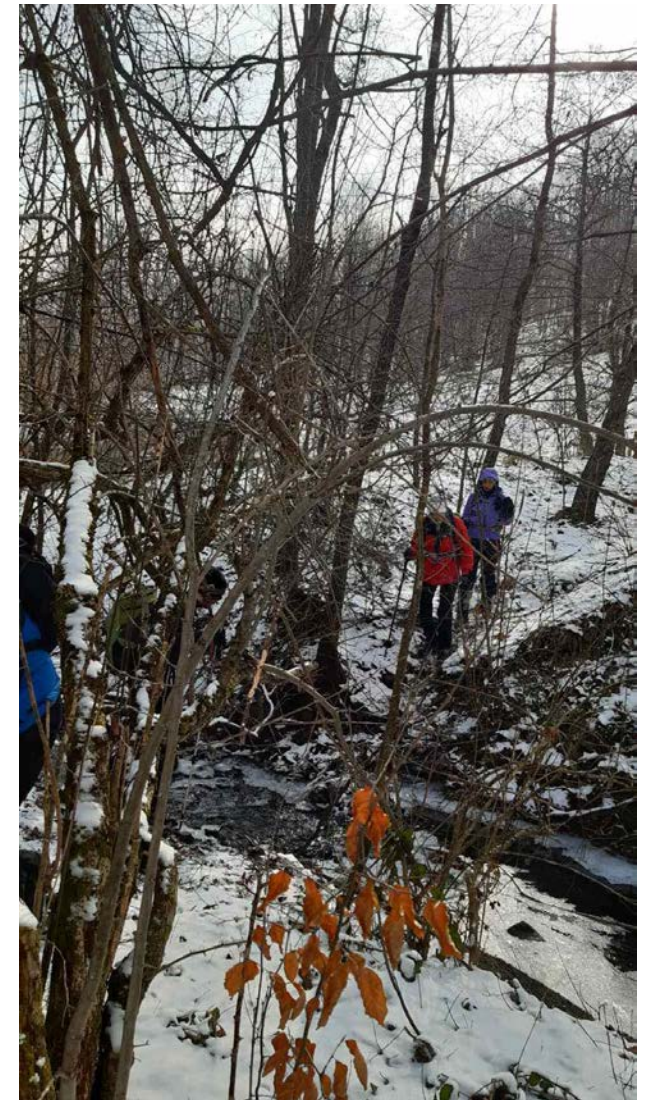
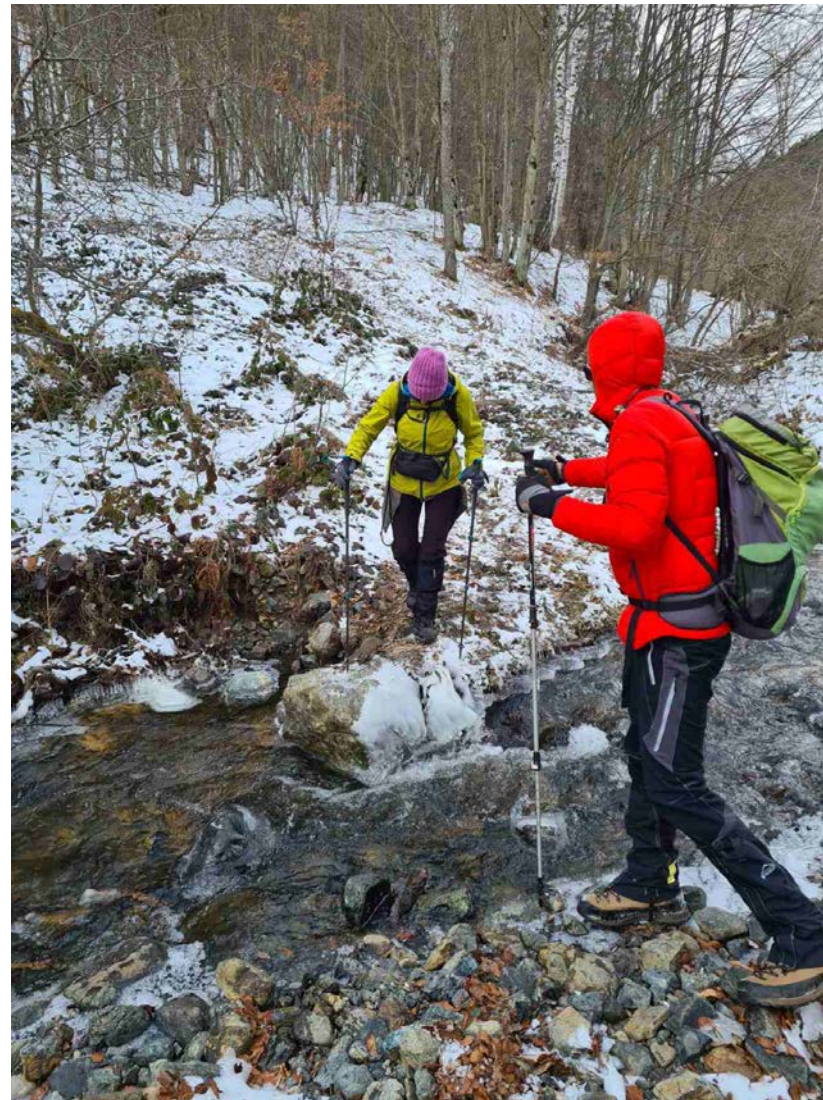
Sa Crnog vrha silazimo kroz šumu, ali smo svesni da ćemo se u nekom trenutku morati opet penjati. Čuje se po neko uh, i paf, ali realno niko ne gundža. Nailazimo na šumu četinara poredanih kao pod konac, pa shvatamo da je to bio verovatno deo nekog posleratnog pošumljavanja.

Pre uspona na Veliki vis pravimo edukativnu-lanch pauzu, pa uz smeh zaboravljamo i na zimu i na, sad već blagi umor u našim nogama. Na Veliki vis se pen-

Srbija
Pinom su
obeležene
približne
pozicije
lokacija koje
se pominju u
tekstu.

jemo od Krstove glave i tu odlučujemo da ne idemo na Vrh Rajca da ne bismo ušli u mrak, s obzirom na kratak zimski dan.

Plaši nas i povratak kući i led na putu koji će se dodatno stvoriti dok ne krenemo.

Nastavljamo preko padine koja se zove Vučje trkalište, ka planinskoj kući Dobra voda, nazvanoj po istoimenom obližnjem izvoru.

Tu i tamo u spustu nailazimo na po neko osamljeno imanje, pa se smejemo opaskama što Plavuše, što još nekih mladih lica u stilu; Kako neko živi ovde...

Hranimo lajave kere što veselo mašu repićima i ispraćaju nas u nastavku našeg suvoborisanja.

Još jedan uspon, na Šiljak 848 m n.v. i sledeća stanica automobili.

Svi presrećni, posebno početnici, što su izgurili bez problema nekih 13 km u zimskim uslovima, sa visinskom razlikom od 460 m u usponu i isilasku.

Kompaktnoj i veseloj grupi predstoji još jedan izazov. Silazak preko ledene deonice preko Struganika ka Mionici. Odlučujemo da idemo svi zajedno da možemo da pomognemo jedni drugima ako bude trebalo.

Izuzetno težak silazak koji nije bio za početnike u vožnji. Srećom, iskusni vozači su i tu prepreku uspešno

preskočili. Sve pohvale dečku koji je vozio džip i apsolutno na svakoj krivini dodatno signalizirao količinu leda i načina prelaska preko istog. I čekao nas na svakih nekoliko stotina metara, da vidi kako napredujemo.

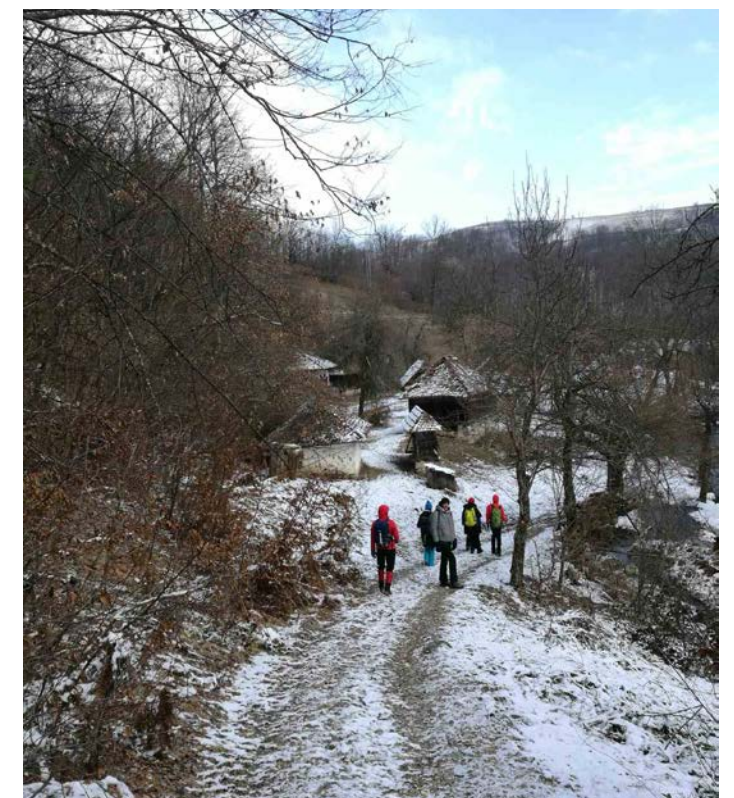
U našim kolima, bez obzira što je Plavuši ovo bio prvi pravi susret sa ledom pod točkovima, ispit je položila bez panike sa čistom desetkom, uz malu pomoć suvozača koji je kordinirao upotrebu ručne na izvesnim mestima da se ne bi sletelo u šumu.

I veseloj deci na zadnjem sedištu automobila posebna pohvala što su shvatili ozbiljnost trenutka i učestvovali u rešavanju problema na najbolji mogući način.

I onda onaj momenat kad se točkovi spojiše sa čistim asfaltom. Muzika se pojačala, smeh seraspršio na sve strane, adrenalin tekao u potocima i svi zajedno se oprostimo jedni od drugih na prvoj pumpi i zahvalismo se na divnom danu i druženju.

Jedanaest - skoro pa žigosanih, uspešno je prepešačilo suvoborske staze tog divnog, minusnog februarskog dana i uživalo u malo škripanja snega pod svojim nogama i napilo se lepotama proplanaka i šuma i tragova zečjih šapica i ostalo zadojeno mirisima četinarara i zauvek začarano dušom planine koja nas je pustila u svoje okrilje.

JADRANKA BALJAK

Neponovljiva atmosfera Jakutije

*Predeli okovani u led, paganska Nova godina, mamuti, konobarice u krčmama pokraj puta, seoska škola... Pogledajte kako lokalni fotograf **Aleksej Vasiljev** prikazuje svakodnevicu najhladnijeg regiona u Rusiji.*

Jakutija je najveći region Rusije. Pet puta je veća od Francuske, na primer. Gradovi i sela ovog regiona udaljeni su jedni od drugih i po 1.500-2.000 kilometara. Ovde se nalazi najhladnije mesto na svetu, gde sneg može pasti i u junu a zimi se temperatura spušta ispod -50 stepeni Celzijusa. O jakutskim mrazovima i svirepim jakutskim komarcima ispredaju se legende i prave internet mimovi. Da biste iz Moskve stigli do Jakutije treba da prevalite preko 8.000 kilometara.

„Teško da će ovamo doći turista koji je navikao na komfor i lagodnost. U Jakutiju dolaze samo ljubitelji egzotike“, kaže Aleksej Vasiljev, samouki fotograf koji je rođen i živi u Jakutsku. On je 2016. godine ušao u finale međunarodnog takmičenja LensCulture Street Photography, i od tada njegove fotografije objavljuje National Geographic i mnoga ruska izdanja. Za njega kažu da je „ušao u istoriju Jakutije“.

Vasiljev snima Jakutiju već nekoliko proteklih godina i to u različita godišnja doba. Na njegovim slikama su zabeležene i zaleđena predgrađa, i jarko osvetljene tezge između mračnih panelnih višespratnica, žene u narodnoj nošnji, deca i omladina na improvizovanim igralištima... Drugim rečima, obična jakutska stvarnost.

„KADA JE KOD NAS -30 STEPENI CELZIJUSA TO JE PROLEĆE!“

Govoreći o Jakutiji Vasiljev često ponavlja da ona može postati turistička destinacija tek za 20 godina. Zasada je malo onih koji se odvažaju na tako dalek put radi kolorita, a i njih privlače upravo ekstremni uslovi i nepristupačnost.

„Ljudi ovamo najčešće ne dolaze po najvećoj hladnoći, tj. u decembru i januaru, nego u martu kada je temperatura negde oko -30 stepeni Celzijusa. Njima je i to hladno, a za nas je to skoro proleće. Bojim se samo da ćemo mi jednoga dana prestati da budemo najhladnije mesto na svetu“, kaže on.

Prošle godine su u Jakutiju dolazili novinari, naučnici i ekolozi iz cele Rusije. Tada su Sibir i Jakutiju zahvatile enormne vrućine, šumski požari i najezde velikih svilenih buba. Naučnici kažu da se ovde vazduh zagreva skoro tri puta brže nego u proseku na planeti.

JAKUTSKA ATMOSFERA

Vasiljev fotografiše svoj zavičaj bez ulepšavanja. On je uveren da nije tako teško fotografisati običnog čoveka.

Jakuti nisu posebno osećajni, ali su zato izuzetno revnosti kada je reč o očuvanju svog nacionalnog identiteta. Po tom pitanju su oni na prvom mestu među autohtonim narodima Rusije. „Ne znaš jakutski jezik? Kakav se onda ti Jakut!?“, i sve u tom duhu. Jakuti imaju čak i sopstvenu Novu godinu. Ona se obeležava u leto i zove se Isiah. Umesto šampanjca piju kumis (fermentisani napitak od kobiljeg mleka), a umesto jelke imaju svešteni stub „serge“. U sovjetsko doba je on bio zabranjen, a sada svi jedva čekaju da obuku narodnu nošnju.

U lokalnim bioskopima se prikazuje više jakutskih nego bilo kojih drugih filmova. Oni su na jakutskom jeziku sa ruskim titlovima. Vasiljev je ovom fenomenu posvetio foto-projekat „Sahavud“. Devet meseci je proveo na mestima gde se snimaju ti filmovi i pre dolaska na svaku novu lokaciju filmadžije su „hranile“ zemlju ili vatru da im se posreći. Jakuti ispovedaju tengrizam. Drugim rečima, oni su pagani.

„Ovde kod nas vlada posebna atmosfera i nama je mnogo stalo do nje. To je, čini mi se, zato što osećamo da nismo zaštićeni od 'velikog' sveta i od prirode, a treba nam da se oslanjamo na nešto kako bismo bili jači.

A na šta da se oslonimo? Na našu kulturu, na tradicije, na naš film. Kroz filmove mi upoznajemo sami sebe jer filmovi odražavaju jakutske ideje i predstave o životu“.

Aleksej se još pre pandemije zaposlio kao dostavljač da bi imao dodatni izvor prihoda, jer on fotografiše samo u okviru projekata, i to ne svaki dan. A onda je otkrio da je jakutska samobitnost prisutna čak i u ulazima višespratnica koje su stanari počeli da uređuju kao stanove. Na ulazu kače tepihe na zid, postavljaju saksije sa cvećem i meke stare fotelje.

„Ponekad naiđem na takav eksponat! To nije ulaz u zgradu nego obdanište. Zidovi su ukrašeni dečijim

crtežima, tu su i police sa knjigama i neakvi divani. To izgleda vrlo simpatično, a počelo je nedavno. Nije uvek tako bilo. Ranije je uvek bilo prljavo, a sada u ljudima raste nekakva samosvest, nekakva građanska pozicija. Njima je već važno da ne bude lepo samo u stanu nego i izvan njega.

Vasiljev kaže da Jakutiju fotografiše zato što mu je to zgodno, jer mu je ona uvek tu i projekat može da traje unedogled. Ali za sve ovo vreme nije uspeo čak ni da je obiđe u celini. Jakutija je suviše velika. Njen sever je za fotografa pravi raj. Doduše, ako mu se pruži prilika da poseti i druge krajeve, on će to obavezno učiniti. ■

PATREON

